

Порівняльне дослідження прокурорського самоврядування у державах-членах Ради Європи

Лаура Стефан
Ідлір Печі

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Порівняльне дослідження прокурорського самоврядування у державах-членах Ради Європи

Лаура Стефан
Ідлір Печі

Думки, викладені у цій публікації, належать авторам і не обов'язково відображають офіційну позицію Ради Європи.

Із запитами стосовно відтворення або перекладу усього документу або його частини звертайтеся до Директорату з комунікацій (F-67075 Strasbourg Cedex або publishing@coe.int). Усю іншу кореспонденцію стосовно цього документу слід направляти до Директорату з прав людини та верховенства права.

Текст підготовлено та використано з дозволу Ради Європи. Цей неофіційний переклад оприлюднено за згодою з Радою Європи, але є винятковою відповідальністю перекладача.

Обкладинка та верстка: Департамент документів та публікацій, Рада Європи

Фотографії: Shutterstock

© Рада Європи, липень 2018 року

Підготовлено та перекладено в рамках проекту Ради Європи «Подальша підтримка реформи кримінальної юстиції в Україні», що фінансується урядом Данії.

Зміст

ВСТУП	5
МЕТОДИКА	7
МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРОКУРОРСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ	9
ОКРЕМІ КРАЇНИ	11
Албанія	11
Інституційні засади прокурорської служби	11
Статус і діяльність прокурорів	15
Відбір і призначення прокурорів	16
Оцінка і підвищення прокурорів	17
Дисциплінарна відповідальність	24
Підвищення кваліфікації та навчання	27
Нідерланди	27
Інституційні засади прокурорської служби	28
Статус і діяльність прокурорів	33
Відбір і призначення прокурорів	34
Оцінювання і підвищення прокурорів	35
Дисциплінарна відповідальність	37
Підвищення кваліфікації та навчання	38
Румунія	39
Інституційні засади прокурорської служби	39
Статус і діяльність прокурорів	43
Відбір і призначення прокурорів	46
Оцінювання і просування прокурорів	50
Дисциплінарна відповідальність	53
Підвищення кваліфікації та навчання	58
Сербія	59
Інституційні засади прокурорської служби	59
Статус і діяльність прокурорів	61
Відбір і призначення прокурорів	66
Оцінка і підвищення прокурорів	68
Дисциплінарна відповідальність	69
Підвищення кваліфікації та навчання	72
ПОРІВНЯННЯ	73
Інституційні засади прокурорської служби	73
Статус і діяльність прокурорів	74
Відбір і призначення прокурорів	75
Оцінка і підвищення прокурорів	76
Дисциплінарна відповідальність	77
Підвищення кваліфікації та навчання	77

Вступ

Це дослідження було підготовлено на прохання Ради Європи в рамках проекту “Подальша підтримка реформи кримінальної юстиції в Україні” за фінансування уряду Данії у відповідь на запит України, де проходять глибокі реформи судової влади, прокуратури і правоохоронних органів. Обрані у дослідженні європейські країни пропонують різноманітні організаційні моделі прокуратури. Деякі з цих країн мають подібні сьогоднішній Україні проблеми. Уважний погляд на шляхи їхнього вирішення може дати Україні підказку стосовно поточних реформ. У цих країнах органи прокурорського самоврядування різняться за статусом і важелями впливу на прокуратуру. Звісно, їх не слід розглядати як вирішення всіх проблем в системі прокуратури. Але ради прокурорського самоврядування в Албанії, Нідерландах, Румунії та Сербії намагаються віднайти баланс між необхідністю забезпечити автономію прокуратури та її підзвітність, діючи водночас як буфер між прокурорами та політичною елітою. Дійсно, уникнення зловживання прокуратурою в політичних цілях лягло в основу запровадження органів самоврядування для розмежування повноважень міністрів юстиції і Генеральних прокурорів (які часто призначаються за певною процедурою, до якої залучаються політики високого рівня і професіонали).

Різні згадані вище моделі прокуратур мають як спільні, так і відмінні риси. Завдання добре керованої реформи полягає не в тому, щоб скопіювати систему, яка працює в іншій країні, а в тому, щоб адаптувати національну систему до певних місцевих потреб і умов. Тоді як в одних країнах несунворі правила формують середовище, що сприяє вільній діяльності прокурорів, в інших лише детально розписані положення є для них захистом від неналежного політичного впливу.

Традиції та історія також відіграють важливу роль у визначенні того, що різні зацікавлені сторони вважають прийнятним. У країнах, де політики дійсно сприяють утвердженню правовладдя, може бути зовсім необов'язковим приймати закон, що забороняє взаємодію з прокурорською службою. І навпаки, певна ступінь взаємодії може виявитися навіть корисною для сприяння загальній політиці попередження злочинності. З іншого боку, для країн, в історії яких мали місце політичні переслідування, особливо тих, що мали у минулому тоталітарний досвід, потрібне чітке розмежування між прокурорами, спецслужбами і політиками.

Органи прокурорського самоврядування можуть діяти як буфер між різними зацікавленими сторонами. Можливо, вони й недосконалі, але останнім часом перебирають на себе щодалі більше завдань в царині кадрового забезпечення прокурорської служби. З метою забезпечення автономії прокурорів при проведенні розслідувань зроблено все, щоб вони не відчували надмірного тиску і, як наслідок, професійно вибудовували справи.

Україна розпочала масштабний процес реформ, який включає в себе новий підхід до прокуратури. Нове законодавство, що стосується цієї сфери, було ухвалене у 2014 році і набуло чинності у 2017. Оскільки це нове законодавство передбачало створення ради прокурорів і кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, нинішнє дослідження було підготовлено з метою інформування тих, хто ухвалює рішення державного порядку, шляхом ознайомлення з досвідом чотирьох країн (Албанії, Нідерландів, Румунії та Сербії).

Методика

Це дослідження є результатом вивчення національних і міжнародних стандартів, законодавства і політичних документів. Країни були обрані з урахуванням наявності експертних даних з питань, що підлягають вирішенню:

- ▶ організаційні моделі прокурорської служби
- ▶ статус і функції прокурорів
- ▶ відбір і призначення прокурорів
- ▶ оцінка і підвищення прокурорів
- ▶ дисциплінарна відповідальність і процесуальне право для прокурорів
- ▶ підготовка і навчання.

В обраних для цього дослідження країнах присутній належний баланс у підходах до організації та функціонування прокурорської служби. Тому за приклад бралися країни з органами самоврядування в незалежних прокурорських системах, а також країни, де політичну відповідальність за прокуратури несе виконавча влада. У такий спосіб дається більш повна картина різних систем. Органи самоврядування, як правило, діють у сфері управління людськими ресурсами (призначення, просування, дисципліна та дисциплінарні стягнення), створюючи своєрідний пасок безпеки проти надмірного політичного впливу. У шістьох сферах, охоплених цим дослідженням, ми вивчаємо механізми, які використовуються у чотирьох державах, обраних для досягнення визначеної мети.

Міжнародні стандарти прокурорського самоврядування

Створення органів самоврядування прокуратур є тенденцією, яка простежується в багатьох країнах. Проте загального стандарту чи вимоги щодо такого органу самоврядування не існує. У доповіді Венеційської комісії (стосовно європейських стандартів незалежності судової системи: частина II - прокуратура¹) експерти досліджують відповідність органів самоврядування з погляду на вищу мету судової незалежності. Насправді, коли йдеться про кримінальне правосуддя, автономія прокурорів у проведенні розслідувань має першорядне значення. Саме тоді незалежні судді приймають рішення у справах, які їм надають прокурори.

Ця думка включена до висновку №9/2014² Консультативної ради європейських прокурорів, в якому зазначено таке:

- ▶ *“Важливо забезпечити незалежність і справжню автономію прокурорів та встановити належні гарантії. Вони зобов’язані діяти справедливо, неупереджено та об’єктивно. У кримінальних справах прокурорам слід враховувати серйозність наслідків кожного судового розгляду для конкретної особи, навіть у випадках, коли це тягне за собою виправдання. Вони мають прагнути сприяти якнайшвидшій та ефективній роботі системи правосуддя та допомагати судам досягати справедливих вироків”.*
- ▶ *“Прагнення до неупередженості, яке в тій чи іншій формі повинно регулювати набір і кар’єрний розвиток прокурорів, уможливорює запровадження конкурентної системи входження у професію та створення вищих рад або для всієї судової системи, або лише для прокурорів”.*

1. <https://rm.coe.int/1680700a60>

2. <https://rm.coe.int/168074738b>

Тема незалежності також співвідноситься з функціями прокурорів:

- ▶ *“Прокурори відіграють виключну роль у досягненні правовладдя і належної роботи системи кримінального судочинства. Прокурори вирішують, чи ініціювати або продовжувати переслідування, здійснюють обвинувачення у незалежному та неупередженому суді, встановленому законом, та визначають, чи подавати апеляцію на рішення суду”.*
- ▶ *“Прокурорська незалежність не є прерогативою чи привілеєм, наданим в інтересах прокурорів, а є гарантією справедливого, неупередженого та ефективного правосуддя, що захищає публічні та приватні інтереси осіб, яких це стосується”.*
- ▶ *“Прокурорська незалежність, подібно до суддівської, є важливою для правовладдя і має гарантуватися законом на якомога вищому рівні. У країнах, де державне обвинувачення є незалежним від уряду, держава повинна дбати про те, щоб характер та обсяг цієї незалежності також встановлювалися законом. У країнах, де державне обвинувачення є частиною чи підпорядковане уряду, або ж має інші статуси, ніж описаний вище, держава повинна забезпечити, щоб його характер та обсяг повноважень щодо державного обвинувачення також були встановлені законом, і щоб уряд здійснював свої повноваження прозоро і відповідно до міжнародних договорів, національного законодавства та загальних принципів права”.*

У деяких країнах орган прокурорського самоврядування діє під тією ж “парасолькою”, що і орган самоврядування суддів. Як правило, це підрозділи ради суддів. Однак в інших країнах прокурорська і суддівська ради є двома окремими структурами. Попри організаційні особливості, намагаючись запобігти перетворенню цих установ на “синдикати” за професійною ознакою, вони залучають представників громадянського суспільства, наукових кіл та юристів. Венеційська комісія пропонує, щоб в органах самоврядування були представлені прокурори всіх рівнів юрисдикції, з тим, щоб в них можна було почути різноманітні думки цілої служби. Експерти також радять, щоб при голосуванні у парламенті за кандидатів не з числа кар’єрних прокурорів — представників громадянського суспільства, адвокатури чи академічної спільноти — рішення ухвалювалося кваліфікованою більшістю. В сутності, збалансований склад прокурорських рад забезпечує їх демократичну легітимність та дозволяє їм запобігати неналежному політичному впливу на прокурорську службу, зокрема, в частині призначення та просування прокурорських працівників та застосування до них дисциплінарних заходів.

Окремі країни

Албанія

У 2016 році в Албанії пройшла глибока реформа сектору правосуддя. Реформа передусім стосувалася конституційних поправок, які уможливили створення нових інституцій системи юстиції. Загальна мета змін до конституції та створення нових інституцій полягала у підвищенні ефективності роботи правосуддя, забезпечення формування незалежного і неупередженого правового апарату і боротьби з корупцією та організованою злочинністю. Конституційні поправки супроводжувалися внесенням необхідних змін до органічних законів. Крім того, нове законодавство ухвалювалося з урахуванням новостворених установ. Прокуратура була тим сектором, що зазнав серйозних змін у плані організації, функціонування, статусу і компетенції. У розділі щодо Албанії подається огляд цих тематичних сфер після реформи 2016 року. Слід зазначити, що чинне на час подання цього звіту законодавство ще не дало відчутних результатів, оскільки установи, пов'язані з функціонуванням реформованої прокурорської служби, лише формуються. Тому представлений нижче огляд базується виключно на законодавстві.

Інституційні засади прокурорської служби

Нижче представлена організаційна структура системи прокуратури після реформи 2016 року:³

3. Додаткову інформацію про цей розділ див.:

- Закон № 97/2016 “Про організацію та функціонування прокурора в Республіці Албанія”.
- Закон № 95/2016 “Про організацію і функціонування інститутів боротьби з корупцією та організованою злочинністю”.
- Закон № 115/2016 “Про інститути державного управління в системі правосуддя”, статті 101-192.
- Конституції Республіки Албанія.

Генеральний прокурор

Ця посада продовжує залишатися на верхівці ієрархії прокуратури стосовно звичайних кримінальних розслідувань. Проте Генеральний прокурор втратив важелі впливу на кар'єру та дисципліну прокурорів. Наразі він є радше адміністратором служби. До певної міри ці обов'язки він ділить з Вищою радою прокуратури. Генеральний прокурор також більше не впливає на конкретні справи. Він може давати загальні директиви стосовно функціонування та організації власне служби, але ці повноваження не поширюються на поточні справи. Прокурори, що працюють в органах генпрокуратури, як і раніше, представляють прокуратуру у Верховному і Конституційному судах.

Вища прокурорська рада

Прокурорська рада, яка існувала до реформи, зазнала значних змін стосовно складу, компетенції, організації та функціонування. Зміни відображені вже в новому найменуванні. Зараз вона зветься Вищою прокурорською радою і є органом прийняття рішень і самоврядування. Рада є колегіальним органом, що складається з одинадцяти членів, які працюють на постійній основі. Шість її членів є прокурорами всіх рівнів прокуратури. Решта п'ять – це юристи, які не є прокурорами, але зробили видатну кар'єру як адвокати, вчені або активісти громадянського суспільства. Нове законодавство містить вельми детальний опис критеріїв і процедури призначення членів Вищої прокурорської ради. Рада ще не створена, оскільки шість її членів, що призначаються із прокурорських лав, повинні спочатку пройти переатестацію - так званий "перевірочний процес", який вже розпочався. Члени, що приходять з-поза системи прокуратури, вже обрані. Члени ради мають статус магістратів на весь строк, який становить п'ять років; вони не мають права бути переобраними. Голова та заступник голови обираються з-поміж членів, що не є прокурорами, на першому засіданні ради. Рада несе відповідальність за наступне:

- ▶ Напрацювання, затвердження та здійснення стратегічного планування для прокурорської служби у співпраці з міністерством юстиції;
- ▶ Подання до парламенту не рідше одного разу на рік доповіді щодо ситуації у сфері відповідальності;
- ▶ Прийняття стандартів етики і правил поведінки для прокурорів та їхнє дотримання;

- ▶ Внесення до парламенту кандидатур на посаду Генерального прокурора відповідно до конституції та закону “Про статус суддів і прокурорів Республіки Албанія”;
- ▶ Схвалення кандидатури, призначення на посаду, переведення, просування, відрядження та повторне призначення, оцінка етики поведінки і професійної діяльності, накладення дисциплінарних стягнень та відсторонення для прокурорів усіх рівнів;
- ▶ Висловлювання думок і внесення пропозицій щодо змін до законодавства, які можуть вплинути на діяльність прокурорської служби, і будь-які інші питання у межах повноважень ради.

Офіс спеціальних обвинувачень

Це новий конституційний інститут, створений в ході реформи. Він здійснює кримінальне переслідування та представляє державу в суді першої інстанції з антикорупційних справ та боротьби з організованою злочинністю, у відповідному апеляційному суді, а також у Верховному суді. Офіс спеціальних обвинувачень здійснює свої функції самостійно лише через тих прокурорів, які призначаються Вищою прокурорською радою. Головний спеціальний прокурор призначається згідно з відповідними конституційними положеннями і не підпорядкований Генеральному прокуророві. Він також виконує управлінські функції і не може втручатися в конкретні справи. Він наділений компетенцією відповідно до спеціального законодавства, яким передбачено відокремлення від Генерального прокурора. Він володіє винятковими повноваженнями щодо розслідування і боротьби з корупцією та організованою злочинністю;

Національне бюро розслідувань

Це також нова установа, створена в рамках реформи. Бюро є спеціалізованим підрозділом судової поліції, який діє лише за вказівками офісу спеціальних обвинувачень.

Прокурорські офіси в апеляційних судах загальної юрисдикції

Ці офіси здійснюють свої повноваження відповідно до розподілу юрисдикції згідно КПК. Їхні повноваження поширюються на всю територію країни, де діє юрисдикція відповідного апеляційного суду. Прокурори цих офісів представляють прокуратуру у справах в апеляційних судах. За ієрархією

прокурори офісів апеляційної інстанції знаходяться вище, ніж прокурори офісів у судах першої інстанції, про що йтиметься в наступному пункті. Тут слід зазначити, що прокурори вищого рівня також мають право здійснювати повноваження, якими наділені прокурори нижчих рівнів. Реформа 2016 року не мала суттєвого впливу на прокурорські офіси в апеляційних судах у частині їхніх інституційних механізмів.

Прокурорські офіси в судах першої інстанції загальної юрисдикції

Ці офіси здійснюють свої повноваження відповідно до розподілу юрисдикції за КПК. Їхні повноваження поширюються на всю територію країни, де діє юрисдикція відповідного суду першої інстанції. Прокурори цього офісу несуть відповідальність за первинні розслідування. Вони представляють прокуратуру у судах першої інстанції. Реформа 2016 року не мала суттєвого впливу на прокурорські офіси в судах першої інстанції у частині їхніх інституційних механізмів.

Судова поліція

несе таку саму відповідальність за оперативну частину розслідування. Вона пов'язана з прокуратурою та Національним бюро розслідування;

Взаємодія з іншими установами

Прокуратура і після реформи підтримує стосунки з іншими установами. Інспекційні повноваження міністра юстиції та його можливості пропонувати заходи дисциплінарного впливу скасовані реформою. Тим не менше, у міністра залишилося право щорічно представляти Генеральному прокуророві пріоритети уряду щодо кримінального правосуддя. Співпраця з міністерством юстиції також поширюється на бюджетне та стратегічне планування діяльності прокуратури. Зв'язок з парламентом стосується призначення Генерального прокурора та головного спеціального прокурора. Згідно з законом, обидва мають звітувати перед парламентом щодо ситуації зі злочинністю в Албанії.

Статус і діяльність прокурорів

Статус прокурора та його діяльність до реформи 2016 року відображають такі особливості:⁴

Статус магістратів

Після реформи прокурори зберегли статус магістратів. Він регулюється спеціальним законом “Про статус суддів і прокурорів”, який суттєво покращився, включно з фінансовим режимом та іншими правами і пільгами. Законодавство в деталях роз’яснює фінансове становище прокурорів за їхнім ієрархічним статусом, стажем, професійними здібностями, фінансовими правами на додаткові пенсії тощо. Право на банківський кредит в цілях придбання житла, яке спочатку було інвестоване державою, також гарантується цим законом. Захист життя, сім’ї і власності в окремих випадках гарантовані навіть після виходу прокурора на пенсію. Прокурори мають право на компенсацію від держави у випадках заподіяння шкоди їхньому життю, здоров’ю, власності чи сім’ї.

Функції прокурора

Оперативна діяльність прокурора регулюється статтею 24 нового КПК, яка знову ж таки надає право на судове переслідування, розслідування, представництво в суді та виконання рішень кримінальних судів.

Ієрархічна структура

Прокуратура залишається централізованою організацією. Ієрархія зберігається така ж, як і при старій системі. Однак централізація стосується структури управління, а не оперативної роботи. Новий закон “Про організацію і діяльність прокурорської служби” гарантує процедурну незалежність та автономію прокурора. Відповідальний за справу прокурор обмежений лише загальними інструкціями вищого прокурора, включаючи

4. За додатковою інформацією див.:

- Закон № 96/2016 від 06.10.2016 р. “Про статус суддів та прокурорів Республіки Албанії”, статті 11-17, 20-22, 44.
- Закон № 97/2016 від 06/10/2016 “Про організацію та діяльність прокурора в Республіці Албанія”, статті 6, 7, 45-49.
- Кримінально-процесуальний кодекс Албанії, стаття 24.
- Конституція Республіки Албанія

генерального або головного спеціального прокурора, але прокурор у конкретній справі може оскаржити вказівки у Вищій прокурорській раді. У будь-якому разі, інструкції, надані щодо конкретної справи, повинні бути у письмовій формі та належно вмотивовані, але вони однак не будуть обов'язковими до виконання прокурором у справі. Також повноваження вищого прокурора стосовно заміни прокурора у ході розслідування справи є вкрай обмеженими і чітко обумовленими законом. Вказівка щодо заміни прокурорів у будь-якому випадку повинна бути у письмовій формі та належно вмотивованою. Відповідальний за справу прокурор має можливість оскаржити рішення про заміну у Вищій прокурорській раді.

Відбір і призначення прокурорів

Після реформи відбір і призначення прокурорів повністю змінилися таким чином:⁵

Призначення Генерального прокурора

Нові конституційні положення стосовно Генерального прокурора передбачають процедуру його призначення. Генеральний прокурор призначається парламентом за процедурою голосування кваліфікованою більшістю з трьох кандидатів, запропонованих Вищою прокурорською радою. Конституція передбачає "розблокування" процедури, якщо парламент упродовж тридцяти календарних днів не може проголосувати за Генерального прокурора. У такому випадку перший у рейтингу кандидат із трьох запропонованих Вищою прокурорською радою автоматично призначається Генеральним прокурором. Кандидат на посаду Генерального прокурора має відповідати певним критеріям щодо професійності і доброчесності. Він або вона повинні бути випускниками Школи магістратів і не займатися політичною діяльністю впродовж останніх десяти років. Подальші детальні правила щодо оцінки критеріїв на призначення і попередньої перевірки передбачені спеціальним законодавством. Генеральний прокурор призначається на непоновлювальний семирічний строк.

5. За додатковою інформацією див.:

- Закон № 95/2016 від 06.10.2016 "Про організацію і функціонування інститутів боротьби з корупцією та організованою злочинністю", ст. 4, 11, 12, 13.
- Закон № 96/2016 від 06.10.2016 р. "Про статус суддів і прокурорів Республіки Албанія", статті 28, 32, 35, 36.
- Закон № 97/2016 від 06/10/2016 "Про організацію і функціонування прокурора в Республіці Албанія", ст. 22-28, 31-33, 35.

Призначення головного спеціального прокурора

Призначення головного спеціального прокурора відрізняється від призначення Генерального прокурора. Він або вона призначається безпосередньо Вищою прокурорською радою на непоновлюваний трирічний строк з числа прокурорів офісу спеціальних розслідувань.

Набір кандидатів і перше призначення у статусі прокурора

Набір детально регулюється на основі більш широкого кола критеріїв, ніж за старим законом. Набір відбувається через школу магістратів. За умови закінчення школи з мінімальним балом у 70%, кандидат отримує право на призначення. Призначення здійснюється Вищою прокурорською радою відповідно до детальної процедури, встановленої законом. Конституційний стандарт щодо перевірки активів, набутих до вступу на посаду, встановлений для прокурорів, які призначаються вперше. Перевірка здійснюється Вищою прокурорською радою. Прокурори офісу спеціальної прокуратури призначаються вперше за процедурою підвищення. Це означає, що вони повинні мати певний стаж. Крім того, прокурори офісу спеціальної прокуратури підлягають ретельній перевірці з точки зору їхнього минулого та питань безпеки, і перед призначенням, і під час виконання ними своїх обов'язків.

Відбір та призначення керівників офісів

Цей процес ґрунтується на тих же критеріях і процедурах, що і для всіх інших прокурорів, і відтепер здійснюється Вищою прокурорською радою, обмеживши таким чином повноваження, що їх мав Генеральний прокурор за старої системи.

Оцінка і підвищення прокурорів

Оцінювання і підвищення прокурорів суттєво змінилися через обмеження повноважень Генерального прокурора, які він мав до реформи 2016 року. Більшість цих повноважень передані Вищій прокурорській раді:⁶

6. За додатковою інформацією див. Закон № 96/2016 від 06/10/2016 “Про статус суддів і прокурорів Республіки Албанія”, статті 28-99, 170, 171, 173-176, 179-1181, 192-196.

Оцінювання

Після реформи правосуддя закон передбачає дуже детальні і відпрацьовані критерії щодо процедури оцінювання. Оцінюються такі якості, як:

- ▶ Професійне знання законодавства, що можна оцінити завдяки спостереженням за тим, як прокурори ведуть розслідування, збирають докази, усвідомлюють, тлумачать і аналізують законодавство тощо. Професійна оцінка не стосується змісту і суттєвих аспектів справи;
- ▶ Управлінські здібності, такі як здатність прокурорів справлятися з робочим навантаженням, вести справи, дотримуватися встановлених законом строків, часу, відведеного кожній справі, тощо;
- ▶ Етика, доброчесність та неупередженість у їхній роботі, виходячи з різних джерел інформації, у тому числі скарг (або ж їхньої відсутності), дисциплінарних стягнень, думки керівників тощо;
- ▶ Особисті цінності та професійна зацікавленість, пов'язані з комунікативними навичками, співпраця з колегами, готовність і відкритість для залучення до інших видів діяльності. Закон передбачає спеціальні правила щодо того, як ці навички вимірювати. Зокрема йдеться про готовність і відкритість до занять іншими видами діяльності, які стосуються, серед іншого, тривалих професійних тренінгів.

Керівники прокурорських служб оцінюються також за їхніми управлінськими й організаторськими здібностями в плані адміністрування і повсякденного функціонування офісу, який вони представляють чи очолюють. Керівники також оцінюються за їхніми навичками спілкуватися з Вищою прокурорською радою, Вищою інспекцією юстиції, міністерством юстиції, Вищим державним аудитом, будь-яким іншим органом нагляду або аудиту, а також їхнім спілкуванням з громадськістю.

Процедури оцінювання не спрямовані на втручання в незалежність прокурора. Навпаки, мається на увазі, що оцінювання базується на достоїнствах прокурорів, здійснюється ефективно і швидко, у законний і конфіденційний спосіб. Складові оцінювання включають в себе особову справу прокурора, статистичні дані, матеріали та рішення, прийняті прокурором, думки керівника, інформацію, надану школою магістратів, вищою інспекцією з декларування і контролю за активами та конфлікту інтересів, скарги третіх осіб тощо.

Частота оцінювання коливається від одного разу на 3 роки до одного разу на 5 років, залежно від тривалості перебування прокурора на службі та його посади. За процедурою оцінювання стежить Вища прокурорська рада відповідно до заздалегідь визначеного та затвердженого графіка, в якому міститься перелік прокурорів, що пройдуть процедуру оцінювання у відповідному календарному році. Прокурор, якому повідомляється про його прийдешнє оцінювання, готує етичну і професійну самооцінку відповідно до критеріїв, передбачених законом і директивами та за формами, що надаються Вищою прокурорською радою. Самооцінка готується на підставі матеріалів і фактів, обраних самим прокурором, та містить інформацію щодо вчинених ним дій, навчання поза межами школи магістратів тощо. Опісля самооцінка надсилається керівнику офісу прокуратури, який надає свою думку відповідно до стандартів, встановлених Вищою прокурорською радою, та передбачених законом критеріїв. Думка керівника доводиться до відома оцінюваного прокурора, який має право висловитися з цього приводу в ході зустрічі з керівником офісу. Така зустріч фіксується в протоколі. Заключна оцінка керівника містить також заперечення прокурора, якщо такі є, після чого документи надсилаються до Вищої прокурорської ради. Рада прискіпливо стежить за процедурою. Конкретному прокуророві повідомляється про відповідних посадових осіб ради, призначених для його/її оцінювання. Прокурор має право доступу до справи. Вища прокурорська рада готує проект звіту про оцінювання. Цей звіт є доступним для прокурора, який, у свою чергу, може його оскаржити і надати нові свідчення. Прокурор також має право виступити на слуханнях, що проводяться радою. Наприкінці процесу Вища прокурорська рада затверджує проект звіту про оцінювання, відповідним чином переглядає його, або ж просить особу, відповідальну за оцінювання прокурора, скласти новий проект звіту. У будь-якому випадку рішення ради є вмотивованим. Прокурор може оскаржити рішення Вищої прокурорської ради у Верховному суді, але лише у частині належного дотримання закону, а не з суті.

Роль Вищої інспекції юстиції (орган самоврядування)

Вища інспекція юстиції разом з Вищою прокурорською радою є ланкою у процесі оцінювання прокурора. Як вже зазначалося, Вища прокурорська рада є органом ухвалення остаточного рішення. Однією з установ, які доповідають раді в ході оцінювання прокурорів, є Вища інспекція юстиції. Головним чином це стосується скарг сторонніх осіб на прокурорів.

Переведення до іншого регіону/офісу

Переведення означає тимчасове або постійне розташування прокурора в іншому регіоні/офісі на рівній займаній посаді. Переведення здійснюється лише у випадках наявності тимчасової чи постійної вакансії. Закон передбачає особливі правила пріоритетності щодо заповнення тимчасової або постійної вакансії. Якщо переведення є тимчасовим, прокурор повертається до своєї попередньої посади після закінчення строку переведення. Тимчасове переведення не може тривати більше 1 року. Воно може відбутися лише у випадку, якщо конкретна вакансія не може бути заповнена прокурором, який входить до розкладу делегування, і після того, як керівник офісу прокуратури, в якому відповідний прокурор виконує свої обов'язки, висловився з цього приводу. Нова нормативно-правова база визначає розклад делегування як особливу форму переведення, що передбачає відрядження прокурорів, які відповідають встановленим законодавством критеріям, до будь-якого прокурорського офісу, який потребує прокурора такого самого або іншого рівня, включно зі спеціальним прокурором. Будь-який прокурор може подати заявку на участь у розкладі делегування. У цьому випадку він дає письмову згоду на призначення до будь-якого офісу прокуратури. Водночас прокурор не може залишатися більше 5 років у розкладі делегування. Перебуваючи у розкладі делегування в очікуванні призначення до будь-якого офісу прокуратури, він чи вона знаходиться на службі в адміністративному підрозділі Вищої прокурорської ради.

Переведення не може відбуватися без згоди прокурора, якщо це спеціально не передбачено законом як дисциплінарний захід, скасування посади прокурора та у випадку інших організаційних потреб. У разі переведення без попередньої згоди прокурор має право оскаржити це рішення в суді, але це не призупиняє переведення. Переведення або призначення на нижчу посаду без попередньої згоди прокурора не допускається, крім конкретних випадків, передбачених законом (наприклад, дисциплінарні стягнення).

Переведення на рівнозначні вакантні посади організуються Вищою прокурорською радою кожні 3 місяці. Вища прокурорська рада запрошує кандидатів, які відповідають законодавчим критеріям щодо участі у процедурі рівнозначних переведень. Критерії включають у себе вимогу мати як мінімум 1 рік досвіду роботи в аналогічній до вакантної посади сфері і не мати чинних дисциплінарних стягнень. Вища прокурорська рада розподіляє конкурентних кандидатів відповідно до встановлених законом критеріїв, бере до уваги результати оцінювання кандидатів, їхній досвід, стаж роботи та лист успішності випускника школи магістратів або

документ щодо професійного оцінювання попереднього прокурора, якщо він призначається повторно. Вища прокурорська рада визначає детальні правила щодо відбору та набрання балів для заповнення вакансій. Вища прокурорська рада також може відібрати відповідного прокурора із розкладу делегування і призначити його/її до будь-якого офісу прокуратури, де є потреба, після розгляду та оцінки запиту відповідного керівника офісу прокуратури. Тимчасове переведення до офісу спеціальної прокуратури у складних справах здійснюється за зверненням керівника офісу спеціальної прокуратури до керівника офісу прокуратури суду першої інстанції. У цьому випадку Вища прокурорська рада висловлює свою позицію, яка не є зобов'язальною для керівника спеціальної прокуратури.

Підвищення

Підвищення передбачає призначення або відрядження прокурора на посаду вищого рівня до спеціальної прокуратури (у випадку, якщо прокурор ще не працює у цьому органі), або на посаду керівника офісу прокуратури чи офісу генеральної прокуратури. Правило полягає в тому, що підвищення відбувається лише у випадку, якщо вакансію не можна заповнити шляхом паралельних переведень.

Вища прокурорська рада запрошує всіх претендентів до участі у процедурі підвищення, крім посади керівника спеціальної прокуратури, оскільки вона стосується лише прокурорів офісу спеціальної прокуратури. Вища прокурорська рада дотримується суворої процедури відбору. Поряд зі встановленими законом критеріями, Вища прокурорська рада перевіряє майно і репутаційні характеристики прокурора, існування будь-якого чинного дисциплінарного стягнення. Лише ті кандидати, які успішно пройшли цей етап, можуть продовжити процедуру підвищення по службі. Врешті-решт, Вища прокурорська рада розставляє прокурорів-кандидатів за сумою набраних балів, беручи до уваги їхнє попереднє оцінювання, професійний досвід і стаж роботи. Вища прокурорська рада призначає прокурора з найвищим балом. Рішення Вищої прокурорської ради може бути оскаржене у компетентному суді, крім остаточного рішення щодо призначення до спеціальної прокуратури. Вища прокурорська рада видає детальні правила щодо відбору і підрахунку балів за критеріями процедури підвищення.

Відрядження

Відрядження передбачає призначення прокурора на непрокурорську посаду в одній з установ системи правосуддя, приміром у генеральній

прокуратурі, Вищій прокурорській раді, міністерстві юстиції тощо. Відрядження відбувається лише за згоди прокурора, окрім щойно дипломованих прокурорів. Відрядження не може тривати понад 5 років, якщо законом не передбачено інше. Вища прокурорська рада може припинити відрядження раніше з мотивованим рішенням і на прохання відряженого прокурора та після одержання висновку відповідної установи. Якщо строк відрядження прокурора повністю завершився, Вища прокурорська рада наділяє такого прокурора пріоритетом у рівнозначних переведеннях і підвищеннях. Після закінчення строку відрядження прокурор має право повернутися на попередню посаду, якщо інше не передбачено законом. Строк відрядження зараховується як період роботи в офісі прокуратури суду першої інстанції, крім випадків, передбачених законом. Упродовж відрядження етичне і професійне оцінювання прокурора здійснює установа, в якій працює прокурор, відповідно до процедур, чинних для інших працівників цієї ж установи. Дисциплінарна відповідальність відряженого прокурора є такою ж, як і для інших членів відповідної установи. Дисциплінарні провадження супроводжуються установою, тому у разі звільнення прокурора з посади, на яку він відряджений, прокурор має право передати відповідну справу до Вищої прокурорської ради. Своєю чергою, установа, яка наклала дисциплінарне стягнення на відряженого прокурора, повідомляє про справу до Вищої прокурорської ради, навіть якщо сам прокурор з приводу неї до ради не звертається. Прокурор може оскаржити рішення установи у компетентному суді. У такому випадку виконання дисциплінарного стягнення призупиняється.

Загалом будь-який орган системи правосуддя може згідно зі своїми потребами звернутися, відповідно до закону, до Вищої прокурорської ради з проханням про відрядження до себе прокурора на певний період, але не довше, ніж на 5 років. Вища прокурорська рада оцінює потреби установи і запрошує кандидатів на ці посади. Рада приймає тих кандидатів, які відповідають конкретним вимогам до посад, формує думку щодо кожного з кандидатів, оцінює, чи відрядження прокурора відповідає інтересам того офісу прокуратури, де кандидат виконує свої обов'язки. Вища прокурорська рада надсилає до зацікавленої установи список тих кандидатів, які могли б відповідати вимогам до посади. Установа, зі свого боку, оцінює всі подання і звертається до Вищої прокурорської ради з приводу відрядження відібраного кандидата на певний період на відповідну посаду. Вища прокурорська рада приймає рішення стосовно відрядження прокурора.

Відсторонення

Відсторонення прокурора від роботи є частиною дисциплінарних заходів, які за рішенням Вищої прокурорської ради застосовуються у спеціальних випадках, передбачених законом, таких як арешт, кримінальне розслідування тощо. Існують також інші передбачені законом випадки відсторонення, зокрема наявність у прокурора фізичних або психічних проблем, які роблять його/її непридатними для виконання своїх обов'язків. Вища прокурорська рада також розглядає ці справи.

Відставка і звільнення

Статус прокурора як магістрата припиняється у низці конкретних випадків, передбачених законом, серед яких:

- ▶ добровільна відставка, подана до Вищої прокурорської ради;
- ▶ існування будь-яких інших передбачених законом обставин, за яких прокурор визнається непридатним для посади. У такому випадку Вища прокурорська рада оголошує про скасування статусу цього прокурора;
- ▶ досягнення пенсійного віку;
- ▶ звільнення через дисциплінарне стягнення відповідно до закону;
- ▶ фізична чи психічна нездатність виконувати свої обов'язки.

Як зазначено вище, процедура відставки і звільнення прокурорів наразі розглядається лише Вищою прокурорською радою.

Процес “люстрації”

Як вже повідомлялося, реформа внесла таку новацію, як надзвичайне і тимчасове оцінювання активів, доброчесності і професійності, тобто так звану “люстрацію”. Під відповідну процедуру підпадають усі діючі прокурори. Новопризначені прокурори до призначення на посаду також пройдуть спеціальну перевірку на предмет походження їхніх активів.

Дисциплінарна відповідальність

Згідно з реформою 2016 року, дисциплінарний режим прокурорів також зазнав серйозних змін. Дисциплінарні провадження і відповідальність прокурорів після реформи полягають у такому:⁷

Частина V закону про статус суддів і прокурорів регулює дисциплінарну відповідальність і провадження у справах прокурорів. Процедура розроблена набагато точніше, ніж це було до реформи системи юстиції 2016 року.

Підстави для притягнення до відповідальності і для застосування санкцій

Закон про статус суддів і прокурорів спочатку передбачав певні порушення, пов'язані з діяльністю та функціями прокурора, що могло призвести до дисциплінарних проваджень відносно прокурорів. Проте Конституційний суд Албанії визнав, що такі приписи закону є несумісними з конституцією країни і відтак їх скасував.⁸ Тому існує правова прогалина щодо того, що саме слід розглядати як порушення, здатне призвести до відкриття дисциплінарного провадження проти прокурорів. Тепер справа за албанськими законотворцями заповнити цю прогалину. Решта статей закону про статус суддів і прокурорів, зокрема ті, що стосуються дисциплінарних заходів, дають достатньо вказівок щодо того, що може вважатися порушенням, яке призводить до застосування дисциплінарних заходів. Вони стосуються етичних і професійних стандартів, професійної кваліфікації прокурорів, рецидивів, вчинення кримінальних злочинів тощо. Такі види правопорушень усе ще належить опрацювати парламенту. Будь-яке дисциплінарне порушення діє протягом 5 років. Цей строк може бути подовжений ще на 1 рік, якщо прокурор упродовж цього періоду знову вчинить подібне порушення. Після 5 років ні Вища інспекція юстиції, ні Вища прокурорська рада не можуть нічого вдіяти, якщо порушення не є кримінальним, часові обмеження для якого розраховуються відповідно до кримінального кодексу.

Дисциплінарні заходи варіюються від конфіденційного до публічного попередження, тимчасового скорочення заробітної плати, переведення на нижчу посаду, відсторонення від виконання обов'язків та звільнення.

7. За додатковою інформацією див. Закон № 96/2016 від 06/10/2016 "Про статус суддів і прокурорів Республіки Албанія", статті 100-159.

8. Рішення № 34 від 10/04/2017 Конституційного суду Албанії.

Також передбачено додаткові дисциплінарні заходи, такі як обов'язкове професійне навчання прокурора чи звільнення з посади керівника офісу. Дисциплінарні заходи застосовуються пропорційно до тяжкості порушення, наявності пом'якшувальних або обтяжувальних обставин і можуть, але не обов'язково, враховувати ієрархічність.

Порядок і гарантії

Дисциплінарний процес за новим законом регламентується набагато детальніше, ніж до реформи. Наразі закон визначає дві стадії процесу: (i) стадія розслідування, за яким стежить і який знаходиться у компетенції Вищої інспекції юстиції (далі - інспекція); (ii) стадія слухань, за яким наглядає і який знаходиться у компетенції Вищої прокурорської ради.

(i) *Стадія розслідування.* Інспекція працює або над скаргою, отриманою від третьої сторони, або з власної ініціативи, коли вона отримує достатньо даних для обґрунтованих підозр у тому, що було вчинено порушення. У випадку подання скарги інспекція протягом 3 місяців після отримання відповідної скарги вирішує, чи відкласти її, чи розпочати дисциплінарне розслідування щодо ймовірного порушення. Рішення стосовно відкриття розслідування повідомляється скаржнику, прокурору і Вищій прокурорській раді. І скаржнику, і прокуророві після рішення інспекції надається три тижні для подання пояснень і свідчень на їхню підтримку. Після цього інспекція має 6 місяців для проведення розслідування. Цей період може бути подовжений не більше, ніж на 3 місяці, якщо справа виявиться складною. Наприкінці розслідування інспекція повинна вирішити, чи розпочати дисциплінарне провадження, надіславши відповідний звіт щодо розслідування до Вищої прокурорської ради, або припинити розслідування. Інспекція припиняє розслідування, якщо претензії скаржника виявилися необґрунтованими, або з інших причин, передбачених законом. Однак інспекція може відновити припинене розслідування, якщо з'являються нові докази, а визначений законом строк дії у справі ще не закінчився. Рішення про припинення розслідування надсилається скаржнику, прокуророві і до Вищої прокурорської ради.

Новий закон про статус суддів і прокурорів вперше передбачає право інспекції і прокурора укласти двосторонню угоду, в якій вони врегульовують і підтверджують дисциплінарне правопорушення, вчинене прокурором, та відповідно застосовану дисциплінарну відповідальність. Ця угода підлягає затвердженню Вищою прокурорською радою.

Обидва кінцеві строки – чинність порушення у 5 років та строки, протягом яких інспекція може проводити розслідування, можуть розглядатися як додаткові гарантії права прокурора під слідством та ефективності власне самого розслідування. Якщо інспекція порушує ці строки, прокурор може оскаржити перед Вищою прокурорською радою правомірність розслідування.

На стадії розслідування прокурору гарантуються права мати доступ до матеріалів слідства, бути інформованим стосовно архівації скарги, початку чи закриття слідства, зміни предмету розслідування, а також мати законного представника, подавати письмове пояснення тощо. Детальні правила застосовуються також стосовно процедури допиту прокурора під слідством, а також допитів свідків чи осіб, які можуть мати інформацію щодо об'єкту розслідування.

(ii) *Стадія слухань*. Після завершення розслідування інспекція може прийняти рішення розпочати дисциплінарне провадження, надіславши справу до ради. Рада організовує слухання та пропонує інспекції і прокурору взяти участь і представити свої аргументи. Наприкінці слухань Вища прокурорська рада вирішує, відмовити чи прийняти звернення інспекції стосовно накладення на прокурора дисциплінарного стягнення. При накладенні дисциплінарних стягнень рада зважає наслідки і шкоду від порушення, професійні і кримінальні дані стосовно прокурора, ставлення прокурора до цієї справи, супутні обставини тощо. Обидві сторони користуються правом оскаржити рішення ради у компетентному суді.

На стадії слухань прокурору гарантуються права мати доступ до матеріалів справи, бути представленим, надавати письмові доводи, брати участь у слуханнях, викликати свідків, надавати докази, отримувати повідомлення про будь-яке рішення ради й отримати компенсацію за витрати, пов'язані з процесом, якщо не було накладено жодних стягнень.

Підвищення кваліфікації та навчання

Професійна спроможність та освіта набули нової якості в результаті юридичної реформи. Відтепер вони є обов'язковими як складові процесу оцінювання прокурорів:⁹

a) Закон про статус суддів і прокурорів робить безперервне професійне навчання прокурорів обов'язковою умовою при їхньому оцінюванні та кар'єрному зростанні. Сертифікати професійної підготовки тепер є частиною особової справи кожного прокурора. Закон також включає стандарти вимірювання якості безперервної підготовки прокурорів. Вища прокурорська рада передбачає співпрацю зі школою магістратів у визначенні навчальних програм і курсів. Як зазначалося, новий закон встановлює, що Вища прокурорська рада може зобов'язувати прокурорів брати участь у професійних тренінгах як додатковий дисциплінарний захід для виправлення і запобігання у подальшому схожих порушень з боку того самого прокурора.

b) У частині VI нового закону "Про школу магістратів" регламентовано параметри безперервної підготовки. Цей закон скеровує школу магістратів на забезпечення безперервної професійної підготовки відповідно до таких же вимог, передбачених законом про статус суддів і прокурорів. Отже, зараз обидва закони є узгодженими і дотримуються однієї і тієї ж лінії з цього приводу.

Нідерланди

Нідерланди дають приклад іншої організаційної структури прокурорської служби, ніж в Албанії, як описано вище. Однією зі спільних з Албанією рис є ієрархічна організація служби. Статус прокурорів також відрізняється, і залучення виконавчої влади до діяльності та організації служби є більш помітним. Незважаючи на такі особливості, прокуратура в Нідерландах характеризується високим ступенем сумлінності і незалежності при виконанні своїх обов'язків. Далі наводиться стислий опис основних особливостей системи, що ґрунтується на нормативно-правових засадах.

9. За додатковою інформацією див.:

- Закон № 96/2016 від 06.10.2016 "Про статус суддів і прокурорів Республіки Албанія", статті 5, 68, 76, 92, 112, 113.

- Закон № 115/2016 "Про керівні органи правової системи", стаття 224.

Інституційні засади прокурорської служби

Цей розділ містить основні характеристики інституційної структури прокурорської служби Нідерландів. Загалом робиться спроба узагальнити організацію служби, співвідношення між різними її структурами та, де це можливо, взаємодію з іншими органами влади.

Рада генеральних прокурорів ¹⁰

Прокурорська служба організована ієрархічно. На її верхівці знаходиться Рада генеральних прокурорів (далі - РГП), яка наглядає за здійсненням прокурорською службою завдань прокуратури та за належним рівнем розслідувань з боку поліції. РГП складається від трьох до п'яти прокурорів. На момент написання цієї статті РГП складалася з трьох членів. Очікувалося, що четвертий буде призначений у червні 2018 року.¹¹ За поданням міністра юстиції членів РГП призначає король. Одного з членів РГП король за поданням міністра юстиції призначає головою ради. Призначення відбувається на три роки і може бути поновлене лише один раз. Голова є найвищим представником прокурорської служби. Члени РГП є судовими посадовими особами, як визначено Законом "Про судоустрій". Тому вони як особи, призначені на суддівські посади, повинні відповідати принаймні мінімальним визначеним критеріям. Проте на практиці члени РГП призначаються з числа старших суддівських посадових осіб. Закон передбачає також можливість мати одного члена ради, який не є судовим чиновником. Однак він не може бути призначений головою ради. Кожен з членів ради має чітко визначені повноваження. РГП видає директиви (aanwijzingen) стосовно завдань і повноважень працівників офісу прокуратури. Директиви можуть стосуватися таких загальних питань, як адміністрування кримінального правосуддя, завдання у кримінальній галузі, нагляд за діяльністю поліції тощо. Водночас можуть видаватися директиви щодо конкретних питань, наприклад, стосовно здійснення таких законодавчих повноважень, як видання кримінальних ордерів. Директиви є юридично зобов'язуючими для прокурорів. Вони мають законну силу в тому сенсі, що громадяни завдяки ним набувають певні права. Також РГП

10. Для отримання додаткової інформації див.:

- Закон "Про судоустрій" від 18.04.1827 р., статті 1b, 125, 129, 130-133.

- Закон "Про правовий статус суддів" від 29.11.1996 р. (Внесення змін до старого закону), статті 1, 2, 5

- Указ "Про правовий статус суддівських посадових осіб" від 21.03.1994 р., стаття 2a.

11. <https://www.om.nl/organisatie/procureurs-generaal/>, останній перегляд 14/04/2018.

видає керівні принципи (richtlijnen), які стосуються застосування санкцій і практики позасудового залагодження спорів (transactiebeleid). Керівні принципи також є юридично обов'язковими, і громадяни можуть завдяки ним набувати певні права. Інструкції (instructies) є ще однією категорією правил, які видає РГП. Вони відрізняються від двох попередніх, оскільки стосуються державних органів, призначені для внутрішньої організації та функціонування служби. Тому громадяни не можуть отримувати від них жодних прав. РГП приймає рішення простою більшістю голосів за наявності кворуму принаймні з трьох членів. РГП спільно із працівниками служби формує національний штаб прокурорської служби (Parket-generaal). Існує декілька органів, що складаються з прокурорів різних рівнів та працівників поліції високого рівня, які надають РГП поради з різних питань. Серед них - комісія з тяжких злочинів, яка консулює з питань організованої злочинності.

Міністр юстиції і безпеки¹²

Прокурорська служба взаємодіє з міністром юстиції і безпеки не за типовою схемою, оскільки вона функціонує під його керівництвом, але не є органом міністерства юстиції і безпеки. Прокуратура, з одного боку, є частиною судової системи, з іншого ж, не можна стверджувати, що вона є цілком незалежним органом, оскільки міністр юстиції і безпеки несе політичну відповідальність за курс, який проводить служба. Міністр може бути притягнутий до відповідальності перед парламентом за те, в який спосіб і наскільки наполегливо він бере участь у формуванні завдань прокурорської служби. Політична підзвітність міністра стосується як курсу прокуратури загалом, так і окремих прийнятих прокурорами рішень. Тому міністр бере активну участь у формуванні загальних завдань прокуратури. З цієї метою міністр часто зустрічається з РГП, яка, у свою чергу, несе відповідальність за реалізацію завдань прокуратури відповідно до угод з ним. Участь міністра у процесі прийняття рішень може також відбуватися на індивідуальному рівні. Відповідно, міністр може консулювати окремих прокурорів у випадках, коли рішення прокурора можуть мати загальний вплив на діяльність прокуратури, або ж ціною питання є політична підзвітність міністра. Як вже зазначалося, у кінцевому рахунку політична відповідальність стосовно прокурорської служби лежить на міністрі. Закон "Про судоустрій" надає повноваження міністру юстиції видавати загальні і спеціальні директиви у зв'язку з виконанням прокурорською службою завдань і повноважень. Як

12. За додатковою інформацією див. Закон "Про судоустрій" від 18.04.1827 р., статті 127-129.

вже згадувалося, такі повноваження можуть стосуватися навіть вказівок щодо окремих справ. За таких обставин міністр має інформувати парламент. Проте міністр консультиється з РГП до надання інструкцій (як загальних, так і конкретних). Директиви повинні бути обґрунтованими і завжди видаватися в письмовій формі. Лише у дуже нагальних випадках директива може бути дана усно. У таких випадках директива повинна бути оформлена письмово не пізніше, ніж за тиждень з моменту усного розпорядження. Міністерська директива є обов'язковою для прокурорів. Директива і відповідна позиція РГП включаються до матеріалів справи, щоб дати суду вичерпну інформацію. Дійсно, повноваження міністра приймати директиви формально не обмежені. Однак міністр використовує такі повноваження дуже рідко й обмежено. На практиці міністр консультиється з РГП, а та, у свою чергу, видає директиви.

Офіс прокуратури у Верховному суді¹³

У Верховному суді є офіс прокуратури. Строго кажучи, цей офіс не є частиною прокурорської служби. Він є незалежним, маючи свої особливі повноваження і завдання. Офіс складається з Генерального прокурора і генеральних адвокатів. Вони призначаються пожиттєво і є незалежними судовими чиновниками. Генеральний прокурор має спеціальні повноваження розслідувати діяльність членів парламенту, міністрів і заступників міністрів за правопорушення, вчинені ними під час виконання своїх обов'язків. Судове переслідування посадовців високого рівня ініціюється королівськими указами або за рішенням нижньої палати парламенту. Генеральний прокурор має право подати касаційну скаргу в інтересах правосуддя у кримінальних справах. Генеральний прокурор несе загальну відповідальність за нагляд за судами при здійсненні і дотриманні приписів законів. Генеральні адвокати консултують Верховний суд з усіх переданих йому на розгляд справ. Вони надають письмові висновки з правових питань, порушених перед цим судом. Міністр юстиції і безпеки не може давати директиви Генеральному прокурору і генеральним адвокатам.

13. За додатковою інформацією див.:

- Закон "Про судоустрій" від 18.04.1827 р., статті 113-123.
- Закон "Про правовий статус суддів" від 29.11.1996 р. (Зі змінами до старого закону), стаття 1а.
- Конституція Нідерландів, стаття 117.

Офіс прокуратури в апеляційних судах (Ressortparket)¹⁴

Прокуратура в апеляційних судах організована як національний офіс (Ressortparket) з чотирма відділеннями, що відповідають апеляційним юрисдикціям країни. Національний офіс очолює головний національний генеральний адвокат. Кожне з чотирьох відділень очолює головний генеральний адвокат. Прокурори, що працюють у національному офісі і в чотирьох відділеннях, є генеральними адвокатами або заступниками генеральних адвокатів. Їх не слід плутати з генеральними адвокатами Верховного суду. Навіть якщо їх називають однаково, вони виконують зовсім інші завдання і мають різні повноваження. Генеральні адвокати при прокуратурах в апеляційних судах мають повноваження подавати апеляційні скарги і наглядати за кримінальними справами в апеляційних судах. Національний офіс в апеляційних судах також відіграє важливу роль стосовно справ за статтю 12 Кримінально-процесуального кодексу. Йдеться щодо скарг, поданих зацікавленими сторонами стосовно рішень нижчих прокурорів не відкривати провадження. Ці справи розглядаються апеляційними судами на закритих засіданнях, і генеральний адвокат висловлює свою думку щодо рішення нижчого прокурора не відкривати провадження. Думка генерального адвоката не обов'язково має збігатися з рішенням нижчого прокурора. Інша важлива роль національного офісу в апеляційних судах полягає в нагляді за умовними звільненнями. Ця послуга надається лише в одному з відділень (відділення в Арнемі), де розглядаються всі питання щодо умовного звільнення. Крім того, у Гаазькому відділенні є так званий касаційний департамент, який фільтрує всі справи, що надходять до Верховного суду.

Спеціальні прокурорські служби¹⁵

Існує три спеціальні прокурорські служби, які діють на загальнодержавному рівні, а саме: Національний офіс (Landelijkparket), Функціональний офіс (Functioneelparket) і Центральний процесуальний офіс (Parket Centrale Verwerking Openbaar Ministie). Вони спеціалізуються в різних галузях кримінального права. Національний офіс спеціалізується на внутрішній

14. За додатковою інформацією див. Закон "Про судоустрій" від 18.04.1827 р., стаття 138. Див. також <https://www.om.nl/organisatie/procureurs-generaal/>, останній перегляд 14.04.2018.

15. За додатковою інформацією див. Закон "Про судоустрій" від 18.04.1827 р., статті 137-1376. Див. також <https://www.om.nl/organisatie/procureurs-generaal/>, останній перегляд 14.04.2018.

і міжнародній організованій злочинності, зокрема на таких злочинах, як незаконний обіг наркотиків, торгівля людьми, відмивання грошей, міжнародні злочини у сфері праці, дитяча порнографія, дитячий секс-туризм і кіберзлочинність. Функціональний офіс відповідає за розслідування складних шахрайств, екологічних та фінансових/корпоративних злочинів. З цією метою він наглядає за розслідуваннями, що проводяться спеціалізованими слідчими органами, для чого має кілька відділень по країні. Центральний процесуальний офіс опрацьовує всі оскарження щодо застосування санкцій з приводу дорожно-транспортних пригод, накладених дорожньою поліцією. Структура цих спеціалізованих офісів однакова. Їх очолює головний прокурор, вони складаються з прокурорів, що мають такі ранги: старших прокурорів А, старших прокурорів, заступників прокурорів і прокурорів-кандидатів. Ці офіси (за винятком Центрального процесуального) відповідають за нагляд і провадження розслідувань вищезгаданих правопорушень та розгляд відповідних справ у судах першої інстанції. Апеляції у цих справах супроводжує Національний офіс в апеляційних судах.

Регіональні офіси (Arrodissementsparketten)¹⁶

Існує десять регіональних офісів прокурорської служби, які співвідносяться з десятима регіональними підрозділами поліції країни. Їх очолює головний прокурор. Вони складаються з прокурорів, що мають ранги: старший прокурор А, старший прокурор, заступник прокурора і прокурор-кандидат. Регіональні відомства несуть відповідальність за керівництво і контроль за розслідуваннями ста тисяч кримінальних справ на рік та їхнім подальшим судовим розглядом. Офіси відповідають за роботу з усіма кримінальними правопорушеннями, які не охоплюються офісами спеціалізованої прокуратури.

Взаємодія з іншими установами

Служба прокуратури регулярно взаємодіє з іншими установами при здійсненні своїх повноважень і обов'язків. Найактивнішою є взаємодія з поліцією, яка підпорядкована прокуратурі, коли йдеться про розслідування злочинів. Це підпорядкування є лише функціональним, адже адміністративно і під час виконання інших завдань поліція підпорядковується міністру юстиції і безпеки на національному рівні і меріям на місцевому. Відтак,

16. За додатковою інформацією див. Закон "Про судову організацію" від 18.04.1827 р., стаття 136. Див. також <https://www.om.nl/organisatie/procureurs-generaal/>, останній перегляд 14/04/2018.

варто згадати так звані дискусійні трикутники – між мером, головним прокурором регіонального офісу і керівником регіонального підрозділу поліції щодо регіональної політики у сфері боротьби зі злочинністю. Прокурорська служба взаємодіє і з іншими установами, зокрема з податковою адміністрацією.

Статус і діяльність прокурорів

Цей розділ зосереджений на статусі прокурорів як судових посадових осіб, на їхній діяльності як прокурорів та на ієрархічних функціональних відносинах між прокурорами різних рангів і сфер.¹⁷

Судові посадові особи

Прокурори всіх рангів є – як і судді – судовими чиновниками. У цьому сенсі прокурори належать до судової влади. Однак існує різниця між суддями та прокурорами, оскільки, на відміну від суддів, прокурори не призначаються пожиттєво. Вони виходять на пенсію у віці 65 років. Детальними правилами врегульовані їхнє фінансове забезпечення, умови праці, лікування, відпочинок, особиста безпека тощо.

Діяльність прокурора

Діяльність прокурорів регулюється кримінально-процесуальним кодексом та законом “Про судоустрій”. Ці документи визначають юрисдикцію на кожному рівні провадження розслідувань, як описано вище.

Ієрархічне функціонування

Прокурорська служба є високо централізованою організацією не лише з погляду на управління, але й оперативну діяльність прокурорів. Ієрархія рухається згори вниз, від Ради генеральних прокурорів до офісів в апеляційних судах і регіональних, а також спеціальних прокурорських служб. На кожному рівні існують свої функціональні ранги. Регіональні офіси і спеціальні прокурорські служби складаються з головного прокурора, заступника головного прокурора, прокурора, заступника

17. За додатковою інформацією див:

- Закон “Про судоустрій” від 18.04.1827 р., статті 1b та 124-144.
- Закон “Про правовий статус суддів” від 29.11.1996 р.
- Указ “Про правовий статус суддівських посадових осіб” від 21.03.1994 р
- Кримінально-процесуальний кодекс, статті 7-10.

прокурора, прокурора з судових слухань за участі одного судді, заступника прокурора зі слухань за участі одного судді та інших посадових осіб. Офіс в апеляційних судах складається з головного національного генерального адвоката, чотирьох головних генеральних адвокатів, генеральних адвокатів, заступників генеральних адвокатів та інших посадових осіб. РГП складається від трьох до п'яти генеральних прокурорів та інших посадових осіб. Керівники відповідних офісів підпорядковані РГП. Поміж ними і керівниками регіональних офісів (або спеціальними прокурорськими службами) та головним національним генеральним адвокатом немає ніяких ієрархічних зв'язків. Керівники офісів можуть давати прокурорам у межах їхніх структур вказівки загального або спеціального змісту. Ці вказівки є обов'язковими, ухилення від них може тягти за собою дисциплінарне стягнення. Окрім управлінської та функціональної ієрархії, існує також рейтингова ієрархія за стажем роботи. Відповідно є старші генеральні адвокати, генеральні адвокати, старші прокурори А, старші прокурори, заступники прокурорів і прокурори-кандидати (*officier in opleiding*). Функції, обов'язки та повноваження прокурорів можуть бути делеговані і вищому за рангом (як функціонально, так і за стажем роботи), і нижчому за чином службовцю. Існують обмежені можливості передачі справи, що знаходиться у роботі, іншому прокуророві, і таке рішення може бути оскаржено (до РГП) як прокурором, у якого цю справу відбирають, так і тим, кому її передають.

Відбір і призначення прокурорів

Як вже зазначалося у попередньому розділі, прокурори є частиною судової влади. Отже, їхній відбір і призначення є такими ж, як і суддів. Прокурори призначаються королем або міністром юстиції і безпеки відповідно до їхнього рангу. Нижче наведено опис цього процесу.¹⁸

Призначення королем

За поданням міністра юстиції і безпеки король призначає генеральних прокурорів РГП, головного національного генерального адвоката, головних генеральних адвокатів, старших генеральних адвокатів, генеральних адвокатів, головних прокурорів, заступників головних прокурорів, старших прокурорів А, старших прокурорів, заступників прокурорів.

18. За додатковою інформацією див.:

- Закон "Про правовий статус суддів" від 29.11.1996 р., статті 2 і 5.

- Указ "Про правовий статус суддівських посадових осіб" від 21.03.1994 р., статті 2-2i.

Призначення міністром юстиції і безпеки

Заступники генеральних адвокатів, заступники прокурорів, прокурори зі слухань за участі одного судді, його заступники і прокурори-кандидати (officier in opleiding) призначаються міністром юстиції і безпеки.

Перше призначення

Загальні критерії призначення на посаду прокурора прописані у законі “Про правовий статус суддів”. Це загальні базові критерії, серед яких наявність голландського громадянства і ступеню бакалавра і магістра голландського університету. Подальші більш деталізовані критерії визначаються в оголошенні щодо наявної вакантної посади відповідно до потреб прокурорської служби. Як правило, необхідно мати значний досвід у галузі кримінального права, щоб відповідати критеріям, вміщеним в оголошенні щодо вакансії. Процедура починається з відбору на підставі резюме та мотиваційного листа. Після цього відбувається он-лайн оцінка та передвідбіркове інтерв'ю. Передбачається, що ті, хто успішно здолає цей фільтр, пройде ще інші випробування (тест на добросовісність і психологічний тест) та інтерв'ю в національному відбірковому комітеті, який призначається РГП. Успішний кандидат призначається міністром юстиції і безпеки як прокурор-кандидат (officier in opleiding). Він/вона проходить індивідуальні тренінги у центрі підготовки і досліджень для суддів. Залежно від досвіду кандидата, навчання може тривати від півтора до чотирьох років. Кандидати проходять періодичні та остаточне оцінювання. Позитивна остаточна оцінка дає кандидату право обійняти посаду прокурора в одному з офісів, про які йшлося вище. Призначення здійснюється королем чи міністром залежно від рангу. Ті, хто щойно закінчив університет і бажає зробити кар'єру в прокурорській службі, мають можливість подати заявку на стажування, що може створити умови для обіймання посади помічника прокурора. Однак вони також зобов'язані пройти первинне індивідуальне навчання, розроблене спеціалістами центру підготовки і досліджень для суддів. Лише після успішного завершення тренінгу з'явиться можливість бути призначеним на посаду помічника прокурора й отримати ранг.

Оцінка і підвищення прокурорів

Процес оцінювання прокурорів у Нідерландах досить гнучкий і ґрунтується на еластично сформульованих критеріях. Оцінювання не є саме по собі передумовою для просування прокурора по службі. Воно розглядається швидше як інструмент поліпшення роботи прокурора на займаній ним/

нею посаді і подолання перешкод, що стали на заваді нормальному функціонуванню прокурора. У цьому розділі йтиметься про процедури оцінювання, підвищення та звільнення прокурорів.¹⁹

Оцінювання

Оцінювання прокурорів може здійснюватися або шляхом аналізу результативності (functioneringsgesprekken), або власне оцінювання. Обидва підходи не повинні дотримуватися заздалегідь заданого графіку. Або керівник відповідного офісу, або сам прокурор може попросити проаналізувати результативність його роботи чи провести оцінювання. У прокурора є можливість висловити свою думку щодо результатів аналізу й оцінювання. Оцінювання проводиться на основі заздалегідь визначених критеріїв, які зазвичай встановлюються внутрішніми інструкціями міністра юстиції і безпеки або РГП. Понад те, існує Кодекс поведінки працівників прокуратури, в якому визначено і сформульовано п'ять основних цінностей для прокурорів. Такими цінностями є: фаховість, орієнтованість на довкілля, доброчесність, відкритість і сумлінність. Проте кодекс не має ніякої обов'язковості і не створює жодних правових наслідків. Він є лише орієнтиром.

Переведення

Зазвичай переведення не відбувається без звернення самого прокурора, якщо тільки на нього не накладено дисциплінарного стягнення або не відбувається реорганізація. Реорганізація детально регулюється указом "Про правовий статус суддівських посадових осіб". Указ передбачає гарантії щодо тих прокурорів, які через реорганізацію мають бути переведені на іншу посаду чи в інший офіс. Загальний принцип полягає в тому, що прокурору, якого потрібно перевести, пропонується посада, що є співмірною з тією, яку він обіймав перед реорганізацією. У виняткових випадках прокурор може бути переведений на іншу позицію через стан здоров'я.

Підвищення

Підвищення прокурорів відбувається відповідно до їхнього стажу роботи і досвіду, а також за критеріями, що визначаються відкритою вакансією. Процес відбору відбувається з лав прокурорів, де національний відбірковий комітет

19. За додатковою інформацією див.:

- Указ "Про правовий статус суддівських посадових осіб" від 21.03.1994 р., статті 34f-37.

- Кодекс поведінки працівників прокуратури, доступний за адресою <https://www.om.nl/@25023/gedragscode/> (лише голландською мовою).

знову відіграє провідну роль. Король або міністр, залежно від того, в якому ранзі відбувається підвищення прокурора, виконує остаточне призначення.

Відсторонення

Існує кілька обставин, що можуть призвести до відсторонення прокурора. Підставами для відсторонення є позбавлення волі внаслідок кримінальної санкції, кримінально-запобіжний захід або поміщення до психіатричного закладу. Прокурор також може бути відсторонений, якщо проти нього було порушено кримінальне провадження через кримінальний проступок, якщо йому було повідомлено про намір вжити проти нього захід у вигляді безумовного звільнення, якщо безумовне звільнення фактично застосовується до нього, або коли відсторонення слугує злагодженої діяльності прокурорської служби. Міністр юстиції і безпеки запроваджує відсторонення після консультацій з безпосереднім за ієрархією керівництвом відповідного прокурора.

Відставка і звільнення

Прокурор може піти у відставку в будь-який момент. Проте закон встановлює, що у такому випадку прокурор звільняється з посади за власним бажанням. Натомість звільнення відбувається з причин, чітко визначених указом "Про правовий статус суддівських посадових осіб". Ці причини є такими:

- ▶ проти нього було порушено кримінальне провадження за кримінальний проступок;
- ▶ накладається дисциплінарна міра безумовного звільнення;
- ▶ прокурор не може виконувати обов'язки через стан здоров'я;
- ▶ прокурор призначається міністром або заступником міністра;
- ▶ прокурор не може виконувати свої обов'язки через інші, ніж стан здоров'я, причини;
- ▶ прокурор більше не відповідає одному чи більше критеріям, необхідним для його посади;
- ▶ прокурор збанкрутував;
- ▶ він підлягає ув'язненню за остаточним рішенням про визнання його винним у кримінальному проступку;
- ▶ прокурор надавав неправдиву інформацію при призначенні, тоді як відповідна інформація була необхідною для призначення;
- ▶ прокурор досяг віку виходу на пенсію.

Дисциплінарна відповідальність

Дисциплінарний режим для прокурорів регулюється указом “Про правовий статус суддівських посадових осіб” доволі стисло. Причини дисциплінарної відповідальності сформульовані широко, а гарантії є мінімальними. Однак це не означає, що дисциплінарні заходи можуть вживатися надмірно. Навпаки, способи застосування дисциплінарного режиму, можна сказати, відображають довіру, притаманну нідерландській правовій культурі стосовно функціонування судової влади. Можна вказати на наступне стосовно дисциплінарного режиму.²⁰

Підстави притягнення до відповідальності і застосування санкцій

Дисциплінарна відповідальність настає у випадках, коли прокурор не виконує покладені на нього зобов'язання, або він є винним у невиконанні своїх обов'язків. Типовий випадок недотримання прокурором покладених на нього обов'язків стосується обставин, за яких прокурор нехтує загальними чи конкретними вказівками свого керівництва. Нехтуванням обов'язку вважається порушення будь-якого правила, коли він робить або нехтує тим, чим сумлінний суддівський чиновник не повинен нехтувати або робити за тих самих обставин. До санкцій, які можуть бути застосовані, належать: письмова догана, скорочення відпустки, додатковий службовий час, різні варіанти утримання заробітної плати, штраф у розмірі максимум 22 євро, переведення в інший офіс, відсторонення від роботи з оплатою праці чи без неї, звільнення.

Процедура і гарантії

Дисциплінарні заходи можуть бути встановлені вищими профільним органом або, залежно від обставин, міністром юстиції і безпеки. В останньому випадку міністр застосовує заходи лише після консультацій з відповідними вищим профільним органом. За всіх обставин прокурор має право бути почутим або висловити свою позицію у письмовій формі. Позиція прокурора в дисциплінарному процесі відображається в його протоколі. Слухання проводяться та письмові позиції подаються до органу, який накладає санкцію.

20. За додатковою інформацією див.: Указ “Про правовий статус суддівських посадових осіб” від 21.03.1994 р., статті 34а-34е.

Підвищення кваліфікації та навчання

Центр підготовки і досліджень для суддів відповідає за навчання суддівських посадових осіб, включаючи прокурорів. Центр пропонує індивідуальний початковий тренінг для прокурорів-кандидатів (*officier in opleiding*) і помічників прокурорів. Початкова підготовка може тривати до одного року, але не може перевищувати чотирьох років. Початкове навчання є обов'язковим для призначення прокурором. Центр також пропонує програми безперервної підготовки для вже призначених прокурорів. Проте навчання для цієї категорії не є обов'язковим.

Румунія

Інституційні засади прокурорської служби

У Румунії прокурори працюють у міністерстві державних установ, яке має підрозділи при всіх судах країни. За ієрархією офіс прокуратури при Верховному суді касації і юстиції керує всіма іншими офісами прокуратури країни. Міністерство державних установ очолює Генеральний прокурор Румунії за підтримки двох заступників генерального прокурора і трьох радників. Генеральний прокурор розпоряджається бюджетом міністерства і діє як головний розпорядник видатків. Він/вона координує діяльність усіх офісів прокуратури країни і встановлює для них пріоритети. Генеральний прокурор може видавати внутрішні розпорядження та вирішувати питання компетенції, якщо вони є спірними між різними підрозділами прокуратури.

Генеральний прокурор скеровує діяльність офісів прокуратури, що діють при всіх 15 апеляційних судах. Офіси прокуратури існують також при кожному з 41 трибуналів і судів першої інстанції (*judicatorii*). Територіальна компетенція прокуратури така ж, як і судів, до яких вони прикріплені. Офіси прокуратури, прикріплені до апеляційних судів і трибуналів, виступають у ролі юридичних осіб: генеральний прокурор офісу прокуратури при апеляційних судах є другим розпорядником видатків, а головний прокурор офісу прокуратури при трибуналі є третім розпорядником видатків. На рівні першої інстанції офіси прокуратури не є окремими юридичними особами. Бюджети різних офісів прокуратури є органічними частинами бюджету офісу прокуратури вищого рівня, і, зрештою, частиною бюджету міністерства державних установ.

У міністерстві державних установ діють дві спеціалізовані структури: управління боротьби з організованою злочинністю і тероризмом (далі - УБОЗТ) та національний антикорупційний департамент (далі - НАД). Їх очолюють головні прокурори, підзвітні безпосередньо Генеральному прокуророві Румунії. Обидва управління мають регіональні структури, але не при всіх судах. УБОЗТ і НАД беруть на службу прокурорів, проводячи інтерв'ю з прокурорами, які мають щонайменше 6 років професійного досвіду. Призначення в цих органах не обмежене в часі.

З огляду на однаковий професійний статус суддів і прокурорів - обидва є магістратами - орган самоврядування несе відповідальність за кар'єру обох категорій. Вища рада магістратів (далі - ВРМ) складається з 17 членів з 6-річним мандатом - 14 виборних членів (9 суддів і 5 прокурорів), міністра юстиції і 2 представників громадських організацій (далі - ГО) з правовим досвідом. Щороку члени ВРМ обирають президента і віце-президента ВРМ, один з яких має бути суддею, а другий – прокурором. Хоча формально такого правила не існує, президент, як правило, є суддею, а віце-президент – прокурором (колись було навпаки). Жодний член ВРМ не може займати посаду президента або віце-президента двічі. Ні члени ВРМ за посадою, ні представники ГО не можуть обиратися до правління ВРМ. Обрані до керівництва ВРМ суддя і прокурор продовжують очолювати свої секції в ВРМ. Президент²¹ і віце-президент відіграють важливу роль у діяльності ВРМ. Перед виборами вони повинні презентувати свої програми. ВРМ діє як у режимі пленарних сесій, так і засідань двох секцій (суддів та прокурорів). На пленарному засіданні ВРМ:

- ▶ вносить пропозиції президенту Румунії щодо призначення і звільнення суддів і прокурорів, крім суддів і прокурорів початківців;

21. Президент ВРМ:

- a) представляє Вищу раду магістратів у внутрішніх і міжнародних відносинах;
- b) координує діяльність ВРМ і розподіляє роботу для пленуму й підрозділів;
- c) головує на засіданнях пленуму Вищої ради магістратів, крім випадків присутності на засіданнях президента Румунії;
- d) пропонує пленуму схвалити заходи, покликані розпочати процедури відкликання членів Вищої ради магістратів і заповнення вакансій;
- e) підписує акти, ухвалені пленумом Вищої ради магістратів;
- f) звертається до Конституційного суду за вирішенням юридичних спорів конституційного порядку, що виникають між державними органами;
- g) призначає членів Вищої ради магістратів, з якими можна консультиватися при підготовці проектів нормативних актів;
- h) на відкритих засіданнях пленуму представляє річний звіт щодо діяльності Вищої ради магістратів, який надсилається до судів і офісів прокурорів та оприлюднюється.

- ▶ призначає нових суддів і прокурорів на підставі складених ними іспитів при закінченні Національного інституту магістратів;
- ▶ приймає рішення щодо підвищення суддів і прокурорів;
- ▶ звільняє зі служби суддів і прокурорів початківців;
- ▶ рекомендує президенту Румунії відзначити суддів і прокурорів відповідно до закону;
- ▶ виконує інші обов'язки, встановлені законами і регламентами;
- ▶ за поданням наукової ради Національного інституту магістратів щорічно встановлює для інституту кількість слухачів за фахом правосуддя, затверджує дату та місце проведення вступних іспитів, за потреби ухвалює програму професійної підготовки слухачів, погоджує і затверджує правила у випадках та на умовах, передбачених законом;
- ▶ відповідно до положення про організацію іспитів для вступу до Національного інституту магістратів, призначає комісію для вступних іспитів і комісію з підготовки матеріалів для вступних іспитів до Національного інституту магістратів;
- ▶ організовує і затверджує, відповідно до законів і правил, кваліфікаційні іспити для суддів і прокурорів; за поданням наукової ради Національного інституту магістратів затверджує програми підвищення кваліфікації суддів і прокурорів, а також завдання з професійної підготовки, що проводиться як стажування апеляційними судами і прикріпленими до них прокуратурами;
- ▶ організовує і затверджує, відповідно до законів і правил, конкурсні іспити на призначення суддів і прокурорів на керівні посади;
- ▶ приймає рішення стосовно організації конкурсних іспитів для просування суддів і прокурорів;
- ▶ відповідно до закону, призначає комісію для оцінювання професійної діяльності суддів і прокурорів;
- ▶ за поданням наукової ради Національного інституту магістратів призначає і відкликає директора і заступників директора Національного інституту магістратів, а також визначає суддів і прокурорів, які будуть членами наукової ради Національного інституту магістратів;
- ▶ за поданням наукової ради Національного інституту магістратів затверджує організаційну структуру і штатний розклад Національного інституту магістратів;

- ▶ призначає директора і заступників директора Національної школи судових клерків; призначає суддів і прокурорів членами наглядової ради школи;
- ▶ виконує інші обов'язки, встановлені законом і правилами.

У режимі секційних сесій ВРМ:

- ▶ вирішує питання делегування і відрядження суддів і прокурорів відповідно до закону;
- ▶ відповідно до закону і процедури, призначає суддів і прокурорів на керівні посади;
- ▶ вивчає рекомендації, отримані від керівної ради Верховного суду касації і юстиції щодо призначення суддів до цього суду;
- ▶ аналізує, чи відповідають законним вимогам для призначень судді і прокурори - початківці, які успішно склали кваліфікаційні іспити, юристи, які успішно склали іспити для допуску до професії судді та прокурора, судді і прокурори, які звернулися за підвищенням по службі, а також судді і прокурори, рекомендовані для призначення на керівні посади;
- ▶ вирішує скарги щодо балів за оцінювання, виставлені юридично правомочною комісією з оцінювання професійної діяльності суддів і прокурорів;
- ▶ вживає заходи на підставі повідомлень від скаржників або інших осіб стосовно неналежної поведінки суддів і прокурорів;
- ▶ пропонує президенту Румунії призначити або відкликати з посади президента, віце-президента секцій та президентів секцій Верховного суду касації і юстиції;
- ▶ схвалює пропозиції міністра юстиції про призначення і відкликання генерального прокурора офісу прокуратури при Верховному суді касації і юстиції, головного прокурора національного антикорупційного департаменту, їхніх заступників, головних прокурорів підрозділів, прикріплених до цих установ офісів прокуратури, а також головного прокурора управління боротьби з організованою злочинністю і тероризмом та його заступників;
- ▶ затверджує переведення суддів і прокурорів;
- ▶ вирішує питання відсторонення з посади суддів та прокурорів;

- ▶ відповідно до закону затверджує рішення щодо утворення і розформування секцій в апеляційних судах, судів у відповідних юрисдикціях, а також надання судам додаткових приміщень;
- ▶ затверджує подання генерального прокурора офісу прокуратури при Верховному суді касації і юстиції або головного прокурора національного антикорупційного департаменту щодо створення чи розформування секцій в офісах прокуратури;
- ▶ схвалює проект урядового рішення щодо переліку місць, які є частиною юрисдикції судів першої інстанції;
- ▶ з дотриманням предметної компетенції встановленої законом, визначає категорію справ, які розглядатимуться у Бухаресті лише певними судами;
- ▶ за поданням голів апеляційних судів встановлює кількість заступників голів для апеляційних судів, трибуналів та спеціалізованих трибуналів, а також судів першої інстанції, де працює один заступник голови;
- ▶ за поданням Генерального прокурора Румунії або головного прокурора національного антикорупційного департаменту встановлює кількість заступників генеральних прокурорів в офісах прокуратури при апеляційних судах і перших прокурорів в офісах прокуратури при трибуналах, а також в офісах прокуратури при судах першої інстанції, де першим прокурорам допомагають заступники;
- ▶ виконує інші обов'язки, встановлені законами і правилами.

Статус і діяльність прокурорів

Румунські судді і прокурори є магістратами та користуються дуже схожими професійними статусами. Подібність статусів обумовлена статтею 133 конституції Румунії, яка врегульовує склад ВРМ. Це конституційне положення створило всеохоплюючі правові рамки, що гарантують прокурорам такі ж гарантії від неправомірного втручання у їхню професійну діяльність, які є у суддів. Починається з того, що прокурори призначаються президентом Румунії за поданням ВРМ. Вони працюють постійно і можуть бути усунені з посади лише внаслідок довгострокового чи тимчасового переведення, або просування за їхньої ж згоди. Вони можуть бути делеговані, відсторонені або звільнені з посади за спеціально визначених законом обставин. Прокурори незалежні у своїх відносинах з судами та іншими державними органами.

У статті 132 Конституції Румунії зазначається, що діяльність прокурора несумісна з будь-якою іншою державною чи приватною активністю, за винятком викладання в університетах чи академіях. Закон 304/2004 продовжує розвивати цю концепцію, запроваджуючи ще більше обмежень. Отже, прокурорам заборонено:

- a) займатися торгівлею безпосередньо або через агентів;
- b) виступати у ролі арбітра в цивільних, торговельних або будь-яких інших спорах;
- c) діяти як партнер або член у керівних, адміністративних та контрольних органах приватних компаній, торгових товариств, включаючи банки й інші кредитні установи, страхових чи фінансових компаній, публічних корпорацій, загальнонаціональних чи місцевих компаній;
- d) діяти як учасники групи економічних інтересів.

Як виняток, магістрати можуть бути акціонерами чи партнерами в комерційних структурах через особливості закону "Про масову приватизацію". Крім того, прокурори не можуть керуватися політичними уподобаннями або доктринами, не повинні бути членами політичних партій та організацій, а також вести політичну діяльність. Виконуючи свої повноваження, магістрати зобов'язані утримуватися від вираження або демонстрації своїх політичних переконань у який би то не було спосіб.

Відповідно до статті 131 конституції Румунії, міністерство державних установ представляє загальні інтереси суспільства, захищає верховенство права, а також права і свободи громадян. Прокурори проводять розслідування і контролюють слідчу роботу поліції. Більш складні злочини, такі як корупція, організована злочинність і відмивання грошей, знаходяться безпосередньо у компетенції прокурорів, тоді як звичайні злочини залишаються у провадженні поліції. У таких випадках прокурори контролюють лише хід розслідування. Окрім слідчих дій, прокурори також висувують звинувачення в судах. У Румунії ці дві функції традиційно були відокремлені. Цей поділ також відображається в інституційній організації прокуратури, яка в більшості випадків має окремі підрозділи для кожної з двох функцій. Проте не існує жодного юридичного обмеження, яке забороняло б слідчим прокурорам представляти свої справи в судах. У деяких установах такий підхід навіть заохочують, зокрема коли справи є складними, або коли у ході кримінального розслідування суди вимагають арешту або ордеру на розшук.

Відповідно до статті 63 Закону 304/2004, міністерство державних установ має такі повноваження, що здійснюються через прокурорів:

- a) здійснювати кримінальне переслідування у випадках та на умовах, передбачених законом, та, згідно із законом, брати участь у розв'язанні конфлікту в альтернативний спосіб;
- b) керувати і наглядати за розшуковою діяльністю кримінальної поліції, керувати і контролювати діяльність інших органів кримінального переслідування;
- c) відповідно до закону, повідомляти судам про суть рішень в кримінальних справах;
- d) Пред'являти цивільні позови у випадках, передбачених законом;
- e) брати участь у судових засіданнях відповідно до приписів закону;
- f) оскаржувати судові рішення відповідно до закону;
- g) захищати законні права та інтереси неповнолітніх, осіб з обмеженими правами, зниклих осіб тощо відповідно до закону;
- h) з метою утвердження цілісності кримінальної політики у державі діяти за координації міністра юстиції, запобігаючи і контролюючи ситуацію зі злочинністю;
- i) вивчати причини, які призводять до або потурають злочинності, готувати і вносити пропозиції міністру юстиції, спрямовані на усунення таких причин і вдосконалення законодавства у цій сфері;
- j) перевіряти місця попереднього утримання на відповідність закону;
- k) здійснювати інші повноваження, передбачені законом.

У статті 132 конституції Румунії зазначається, що прокурори діють відповідно до принципів законності, неупередженості й ієрархічного контролю та підпорядковуються міністру юстиції. Принцип ієрархічного контролю означає, що накази вищих прокурорів, подані в письмовій формі та відповідно до закону, є обов'язковими для підпорядкованих ним прокурорів. Однак у своїй слідчій роботі прокурор є незалежним і може звернутися до Вищої ради магістратів з приводу втручання вищих прокурорів у хід кримінального розслідування або щодо рішення, винесеного за його результатами. Рішення прокурора може бути визнане недійсним вищим прокурором. За таких обставин вищий прокурор пред'являє підстави, через які він вважає, що рішення не відповідає закону. Прокурор, який

захищає обвинувачення в судах, не обмежений аргументами чи думками, висловленими прокурором, який проводив розслідування.

Прокурори в кожному з офісів прокуратури підпорядковані керівнику цієї установи, який, у свою чергу, підпорядкований керівнику вищого за ієрархією офісу прокуратури. Зрештою, всі прокурори підпорядковані Генеральному прокуророві Румунії. Ієрархічний контроль може здійснюватися безпосередньо або через уповноважених інспекторів, які також є прокурорами.

Міністр юстиції, під началом якого/якої діє міністерство державних установ, може за власної ініціативи або на прохання ВРМ здійснювати контроль через інспекторів. Стаття 69 закону 304/2004 встановлює обмеження для контролю з боку міністра юстиції: він може розглядати лише ефективність управління і спосіб, у який прокурори взаємодіють з фізичними особами під час кримінального провадження. Цей контроль не може стосуватися рішень, винесених у конкретних випадках, а також заходів, вжитих прокурорами під час кримінальних розслідувань. Також, у відповідності до цієї ж статті, міністр юстиції може вимагати від Генерального прокурора Румунії або головного прокурора НАД надавати актуалізовані повідомлення щодо діяльності різних офісів прокуратури. Міністр може дати письмові вказівки щодо ефективності боротьби зі злочинною діяльністю.

Прокурори беруть участь у судових процесах й активно залучаються до пошуку істини у справі. Прокурори мають право представляти в суді висновки, які вважають обґрунтованими відповідно до закону, беручи до уваги докази, викладені в конкретній справі. У кримінальних справах на судових засіданнях може бути присутній прокурор, який вів кримінальну справу, або інший прокурор, призначений керівником офісу прокуратури. Прокурор, відповідно до закону, у правовий спосіб оскаржує судові рішення, яке він/вона вважає необґрунтованим і незаконним.

Відбір і призначення прокурорів

Прийом прокурорів на роботу здійснюється після складання іспитів, виходячи з їхньої професійної компетентності, здібностей і репутації. Національний інститут магістратів, з огляду на подальше призначення на магістраторські посади, здійснює їхній відбір і проводить початкове професійне навчання.

Національний інститут магістратів є державною установою, що координується Вищою радою магістратів і забезпечує початкову підготовку суддів і прокурорів, постійну професійну підготовку прокурорів (магістратів взагалі) без відриву від професійної діяльності, а також навчання викладачів. Загальні збори Вищої ради магістратів щорічно приймають рішення щодо кількості місць для слухачів з правосуддя, затверджують основні програми підготовки прокурорів, запропоновані Національним інститутом магістратів. Вони також призначають і звільняють директора і заступників директора Національного інституту магістратів за поданням наукової ради цього інституту. Члени наукової ради призначаються загальними зборами ВРМ.

Прийом до Національного інституту магістратів здійснюється відповідно до принципів прозорості і рівності лише за підсумками іспитів і є відкритим для будь-якої особи, яка відповідає всім наведеним нижче умовам, тобто, він/вона є:

- a) громадянином Румунії, мешкає в Румунії та є дієздатним(-ою);
- b) випускником зі ступенем юридичної освіти;
- c) особою без кримінального минулого чи податкових зауважень і з хорошою репутацією;
- d) особою, що володіє румунською;
- e) медично придатною для роботи на цій посаді.

Зарахований до Національного інституту магістратів кандидат є слухачем з правосуддя упродовж усієї 2-річної початкової програми професійної підготовки, яка складається з теоретичного та практичного навчання. Після першого року навчання слухачі обирають між двома можливими кар'єрами – суддівською і прокурорською - у спадному порядку згідно з набраними балами і залежно від кількості наявних посад. Під час навчання слухачі відряджаються до судів і офісів прокуратури, відвідують судові засідання і залучаються до кримінальних розслідувань, щоб безпосередньо ознайомитися з діяльністю, яку проводять магістрати і допоміжний спеціалізований персонал. Після 2 років навчання у Національному інституті магістратів слухачі складають випускні іспити, які містять теоретичну і практичну частини. Як правило, слухачі з правосуддя, які склали іспити й обрали наприкінці першого курсу навчання в Національному інституті магістратів спеціальність прокурор, отримують призначення на роботу, після чого стають прокурорами на випробуванні.

Виходячи з результатів випускних іспитів, складених у Національному інституті магістратів, прокурори на випробуванні призначаються на посади Вищою радою магістратів. Вони призначаються лише на посади в офісах прокуратури при судах першої інстанції. Тривалість випробування складає 1 рік. Прокурори на випробуванні можуть робити висновки в судах, готувати і підписувати процесуальні документи під наглядом прокурора, що працює на постійній основі. Однак рішення/висновки прокурорів на випробуванні мають бути підписані ще і відповідальним прокурором-координатором.

Протягом випробувального строку прокурори зобов'язані продовжувати професійну підготовку під наглядом прокурора, спеціально призначеного старшим прокурором офісу прокуратури при цьому ж суді. Координатор щорічно складає персональний звіт з оцінкою набутих практичних знань, потрібних для діяльності прокурора. З тим щоб брати участь у кваліфікаційному іспиті, останній персональний звіт з оцінки роботи, передусім, має включати рекомендацію генерального прокурора офісу прокуратури при апеляційному суді.

Кваліфікаційний іспит магістратів на випробуванні проводиться щорічно Вищою радою магістратів на базі Національного інституту магістратів. Після закінчення випробувального строку прокурори на випробуванні складають кваліфікаційний іспит. Якщо прокурор на випробуванні не складає такий іспит, він/вона може повторно скласти його на наступній сесії. Кваліфікаційний іспит полягає у перевірці теоретичних і практичних знань, продемонстрованих у письмових і усних тестах. Теми теоретичних іспитів такі: конституційні засади верховенства права, основні інститути права, судоустрій і етичний кодекс магістратів. Практичні іспити полягають у розв'язанні конкретних завдань з підготовки юридичних документів, спеціально призначених для прокурорів.

Одразу після складання кваліфікаційних іспитів, у частині III офіційного бюлетеня Румунії публікується список усіх вакантних посад в офісах прокуратури при судах першої інстанції. Даний список розміщується в офісах прокуратури. Дотримання цього обов'язку гарантується Вищою радою магістратів.

Протягом 15 днів після відповідної публікації у частині III офіційного бюлетеня Румунії зараховані кандидати обирають посади у спадному порядку згідно з набраними балами. У випадку рівності балів пріоритет вибору посади відбувається за таким порядком: особа зі ступенем кандидата наук у галузі права, особа, яка довше працює в магістраті, або магістрат,

який вже працює в обраній ним/нею прокуратурі. Кандидату, який не скористався своїм правом вибору посади протягом строку, передбаченого цим пунктом, Вища рада магістратів пропонує посаду з власної ініціативи. Його/її відмова прийняти таку пропозицію вважатися відставкою.

Постійні судді і прокурори, які не підлягають переведенням, призначаються президентом Румунії за поданням Вищої ради магістратів. Призначення виконуються не пізніше 3 місяців з дня перевірки достовірності кваліфікаційних іспитів. Президент Румунії може відмовити в призначенні запропонованих суддів і прокурорів в обґрунтований спосіб, але лише один раз. Про відмову негайно повідомляється до Вищої ради магістратів. Рада може наполягати на первинній пропозиції, але має також обґрунтувати свій вибір і невідкладно інформувати про це президента Румунії. У цьому випадку президент зобов'язаний зробити таке призначення. Перш ніж почати працювати на своїх посадах, прокурори приймають присягу.

Щоб стати військовим прокурором, потрібно здійснити всі кроки, необхідні для того, щоб стати прокурором, до того ж слід отримати схвалення міністерства національної оборони. Призначення, переведення з цивільної до військової прокуратури, а також присвоєння вищого військового звання визначається спеціальною процедурою, узгодженою Вищою радою магістратів і міністерством національної оборони.

Ст. 33 закону № 303/2004 перелічує категорії фахівців із принаймні 5-річним досвідом роботи, які після відповідних іспитів можуть стати прокурорами без проходження початкової програми навчання у Національному інституті магістратів. Цей перелік включає: колишніх прокурорів, які залишили службу не внаслідок санкцій проти них, персоналу при суддях і прокурорах, адвокатів, державних нотаріусів, помічників суддів, юрисконсультів, працівників на випробуванні з юридичною освітою, працівників судової поліції з юридичним дипломом, клерків суду з юридичною освітою, службовців, які працювали у юридичних департаментах парламенту, адміністрації президента, уряду, конституційного суду, омбудсмана, рахункової палати, законодавчої ради, інституту досліджень права Румунської академії наук, Румунського інституту прав людини, сертифікованих професорів права, помічників магістратів при Верховному суді касації і юстиції. Вища рада магістратів несе відповідальність за щорічне або за потреби проведення іспитів для таких кандидатів на базі Національного інституту магістратів. Порядок призначення у таких випадках подібний до вже описаного, включно з правом президента відмовити у призначенні лише один раз.

Після призначення на посаду магістрата перелічені у пункті (1) особи повинні протягом 6 місяців відвідувати професійний навчальний курс у Національному інституті магістратів, який обов'язково включає курс законодавства ЄС. Прокурори, призначені за цією процедурою, не можуть бути делеговані, відряджені, переведені або відіслані до вищих офісів прокуратури упродовж 3 років після призначення.

Оцінка і підвищення прокурорів

Прокурори оцінюються кожні 3 роки на ефективність, якість професійної діяльності, добросовісність, безперервність підвищення кваліфікації й участі у спеціалізованих курсах, а для керівних посад, зокрема, на здійснення управлінських повноважень. Перше оцінювання прокурорів відбувається через 2 роки після призначення. Оцінювання проводиться комісіями, утвореними за рішенням Вищої ради магістратів, яка складається з прокурора-розпорядника відповідного прокурорського офісу/підрозділу прокуратури при Верховному суді касації і юстиції або національному антикорупційному департаменті, а також 2 прокурорів, призначених керівною радою. Вища рада магістратів ухвалює рішення щодо процедури оцінювання суддів і прокурорів. Оціночні комісії складають звіт про оцінювання професійної діяльності прокурора і виставляє одну з таких оцінок: “дуже добре”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”. Прокурори можуть оскаржити оцінку в підрозділі прокуратури Вищої ради магістратів упродовж 30 днів після повідомлення. Рішення підрозділу прокуратури може бути оскаржено на пленумі ВРМ, однак воно є остаточним.

Просування прокурорів по службі відбувається лише за складання державних іспитів. Залежно від обставин, враховуються тривалість їхньої служби в магістраті і результати професійної діяльності, а також наявність вакансій у трибуналах та апеляційних судах або офісах прокуратури. Іспити для просування прокурорів по службі проводяться Національним інститутом магістратів за рішенням Вищої ради магістратів щорічно або за потреби.

Прокурори, які за останні 3 роки до іспитів отримали оцінку “дуже добре”, не мали жодного дисциплінарного стягнення і відповідають мінімальним вимогам до тривалості трудового стажу, можуть брати участь в іспитах для підвищення на посади:

- a) 5 років роботи в магістраті для висування на посаду прокурора в офісі прокуратури при трибуналі або в офісі прокуратури при спеціалізованому суді для неповнолітніх і сімей;
- b) 6 років роботи в магістраті для висування на посаду судді в апеляційному суді і прокурора в офісі прокуратури при апеляційному суді;
- c) 8 років роботи в магістраті для висування на посаду прокурора в офісі прокуратури при Верховному суді касації і юстиції.

Іспит для просування по службі складається з письмових тестів як теоретичного, так і практичного змісту. Комісія з просування прокурорів утворюється з числа прокурорів офісу прокуратури при Верховному суді касації і юстиції, прокурорів офісів прокуратури при апеляційних судах та викладачів Національного інституту магістратів, призначених за рішенням Вищої ради магістратів за поданням Національного інституту магістратів.

Призначення на керівні посади (головний прокурор офісу прокуратури при апеляційному суді, перший прокурор офісу прокуратури при трибуналі для неповнолітніх і сімей або перший прокурор офісу прокуратури при суді першої інстанції та їхні заступники) відбувається через іспит, і щоразу, коли це необхідно, організовується Вищою радою магістратів через Національний інститут магістратів. Лише прокурори, які отримали оцінку “дуже добре” на останньому оцінюванні можуть брати в них участь. До того ж, прокурори, які бажають посісти керівні посади, повинні не мати дисциплінарних стягнень протягом останніх 3 років і відповідати вимогам до стажу служби.

Екзаменаційна комісія призначається Вищою радою магістратів за поданням Національного інституту магістратів і утворюється з 2 прокурорів офісу прокуратури при Верховному суді касації і юстиції, 2 прокурорів офісу прокуратури при апеляційних судах і 3 фахівців з управлінських та інституційних структур. Коли такі комісії утворюються, перш за все звертається увага на прокурорів, які брали участь у курсах з менеджменту.

Прокурори вважаються призначеними на керівні посади тоді, коли про це оголошується за підсумками проведення іспиту, або якщо на іспиті було отримано найвищий бал. Призначення залишається чинним 3 роки з можливістю поновлення ще на один строк. Для призначення на керівні посади прокурор має працювати саме в тому офісі прокуратури, де він/вона бажає виконувати управлінські функції. Для просування на керівні

посади прокурору необхідно відповідати таким мінімальним умовам тривалості служби:

a) на посаду головного прокурора або заступника прокурора офісу прокуратури при суді першої інстанції - 5 років роботи в магістраті;

b) на посаду головного прокурора або заступника прокурора офісу прокуратури при трибуналі або офісу прокуратури при суді для неповнолітніх і сімей та прокурором, який очолює відділ офісу прокуратури при звичайному суді або офісу прокуратури при суді для неповнолітніх і сімей, - 6 років роботи в магістраті;

c) на посаду головного прокурора або заступника прокурора офісу прокуратури при апеляційному суді, прокурора, який очолює відділ офісу прокуратури при апеляційному суді, - 8 років роботи в магістраті;

Звільнення з керівних посад прокурорів здійснюється Вищою радою магістратів з власної ініціативи або за поданням загальних зборів офісу прокуратури чи на пропозицію керуючого прокурора відповідного офісу прокуратури з таких причин:

a) якщо прокурор більше не відповідає необхідним вимогам до керівної посади, на яку він призначений;

b) якщо відповідний прокурор у належний спосіб не дотримується повноважень щодо ефективної організації праці, поведінки і комунікативних навичок у сенсі відповідальності й управлінської спроможності;

c) якщо до прокурора застосовано дисциплінарне стягнення.

Генеральний прокурор офісу прокуратури при Верховному суді касації і юстиції, його/її старший помічник і помічник останнього, головний прокурор національного антикорупційного департаменту, його/її заступники, головні прокурори підрозділів усередині НАД, а також головний прокурор УБОЗТ і його заступники призначаються президентом Румунії за поданням міністерства юстиції та згідно з дорадчим висновком Вищої ради магістратів з числа прокурорів, які мають мінімальний стаж служби 10 років магістрату. Таке призначення відбувається на строк у 3 роки з можливістю перепризначення на ще один строк. Президент Румунії може відмовитися від призначення, але має публічно пояснити причини свого рішення.

Прокурори-керівники НАД, УБОЗТ і Генеральний прокурор можуть бути звільнені зі своїх посад президентом Румунії за поданням міністра юстиції з власної ініціативи або за приписом загальних зборів прокурорів відповідного офісу прокуратури чи генерального прокурора, головного прокурора НАД або головного прокурора УБОЗТ за дорадчого висновку Вищої ради магістратів за таких причин:

- a) якщо прокурор більше не відповідає необхідним вимогам до керівної посади, на яку він призначений;
- b) якщо відповідний прокурор у належний спосіб не дотримується повноважень щодо ефективної організації праці, поведінки і комунікативних навичок у сенсі відповідальності й управлінської спроможності;
- c) якщо до прокурора застосовано дисциплінарне стягнення.

Призначення для всіх інших керівних посад в цих офісах прокуратури здійснюється Вищою радою магістратів за поданням Генерального прокурора або головних прокурорів НАД і УБОЗТ відповідно на 3 роки з можливістю подовження на ще один строк. Звільнення з цих посад здійснюється Вищою радою магістратів з власної ініціативи або на підставі пропозиції прокурора-керівника відповідного офісу прокуратури чи загальних зборів прокурорів цього офісу прокуратури або прокурорів-керівників секцій і напрямів за таких причин:

- a) якщо прокурор більше не відповідає необхідним вимогам до керівної посади, на яку він призначений;
- b) якщо відповідний прокурор у належний спосіб не дотримується повноважень щодо ефективної організації праці, поведінки і комунікативних навичок у сенсі відповідальності й управлінської спроможності;
- c) якщо до прокурора застосовано дисциплінарне стягнення.

Дисциплінарна відповідальність

Дисциплінарні провадження щодо прокурорів можуть бути ініційовані судовою інспекцією через судового інспектора, міністром юстиції або генеральним прокурором офісу прокуратури при Верховному суді касації і юстиції. Прокурори несуть дисциплінарну відповідальність за невиконання службових обов'язків, а також за дії, які ганьблять авторитет установи. Вища рада магістратів через секцію прокурорів діє як суд у справах щодо дисциплінарної відповідальності прокурорів. Попередні перевірки повинні

проводитися в усіх випадках за рішенням суб'єкта, який запроваджує дисциплінарну процедуру.

Дисциплінарні санкції, які можуть застосовуватися до прокурорів, повинні бути пропорційними завданій шкоді:

- a) попередження;
- b) скорочення на 15% загальної суми щомісячного доходу на період від одного до трьох місяців;
- c) дисциплінарне переведення на строк від одного до трьох місяців до суду або офісу прокуратури в окрузі того ж апеляційного суду, або того ж офісу прокуратури при цьому апеляційному суді;
- d) відкликання з керівної посади;
- e) звільнення з магістратури.

Дисциплінарну процедуру щодо прокурора може бути порушено таким чином:

- ▶ якщо міністр юстиції або генеральний прокурор офісу прокуратури при Верховному суді касації і юстиції ініціюють притягнення до дисциплінарної відповідальності, вони повинні повідомити судову інспекцію про можливі дисциплінарні проступки, вчинені суддею чи прокурором;
- ▶ якщо судова інспекція вирішить відкрити дисциплінарне провадження, вона може розпочати його з власної ініціативи або за повідомленням у письмовій формі (особа, яка подала скаргу, має обґрунтувати свою особисту зацікавленість у справі). Вища рада магістратів також може повідомити судовій інспекції щодо ймовірних дисциплінарних проступків, вчинених суддями або прокурорами.

Повідомлення про вжиття дисциплінарних заходів щодо магістрата попередньо перевіряється суддями-інспекторами в судово-інспекційному офісі. Вони встановлюють, чи є достатніми докази того, що дисциплінарний вчинок насправді мав місце. Ці попередні з'ясування повинні тривати щонайбільше 45 днів з дати повідомлення. Судовий інспектор може вирішити продовжити розслідування ще на 45 днів, якщо для цього є вагомі підстави.

Якщо після попередньої перевірки судовий інспектор дійде висновку щодо відсутності достатніх доказів, що свідчать про дисциплінарну провину:

- ▶ у випадку, коли до судової інспекції зверталися міністр юстиції або генеральний прокурор офісу прокуратури при Верховному суді касації і юстиції, судовий інспектор у 10-денний строк з дати закриття попереднього розслідування повідомляє ініціатору звернення стосовно свого наміру відхилити звернення. Ці особи можуть діяти таким чином: відмовитися від ініційованої дисциплінарної процедури і повідомити про це скаржника і магістрату, що перебуває під слідством, або все ж таки розпочати дисциплінарне розслідування. Ці особи в обгрунтований спосіб можуть вимагати завершити попереднє розслідування, якщо вважають, що справа остаточно не розглянута. Розслідування завершується судовим інспектором протягом 30 днів з дати подання запиту;
- ▶ у випадку, коли судовий інспектор є ініціатором дисциплінарного провадження з власної ініціативи або у відповідь на повідомлення від іншої особи, така заява відхиляється, про що повідомляються всі зацікавлені особи.

Якщо після попередньої перевірки судовий інспектор знаходить достатні докази дисциплінарної провини, він:

- ▶ упродовж 7 днів після завершення попереднього розгляду повідомляє ініціатору стосовно пропозиції розпочати попереднє дисциплінарне розслідування, якщо судовій інспекції вже було повідомлено про це міністром юстиції або генеральним прокурором офісу прокуратури при Верховному суді касації і юстиції. Відтак, кожна з цих зацікавлених сторін може розпочати попереднє дисциплінарне розслідування;
- ▶ ініціює попереднє дисциплінарне розслідування, прийнявши постанову.

Попереднє розслідування встановлює факти та їхні наслідки, обставини, за яких сталися події, наявність чи відсутність провини та будь-які інші остаточні дані. Отримання пояснень від прокурора щодо якого ведеться дисциплінарне розслідування та забезпечення йому права на захист є обов'язковими. Відмова прокурора щодо якого ведеться дисциплінарне розслідування представити декларацію чи з'явитися перед слідством нотується у письмовому звіті і не може бути перешкодою для завершення слідства. Прокурори під слідством мають право бути поінформованими про всі факти розслідування і вимагати доказів на свій захист. Дисциплінарне

розслідування призупиняється, якщо проти відповідного магістрата за цю ж дію порушується кримінальне провадження.

Попереднє дисциплінарне розслідування триває до 60 днів з дати його початку, окрім ситуації, коли дисциплінарна процедура призупиняється. Дисциплінарне розслідування може продовжуватися ще на 30 днів, якщо є вагомий підстава для обґрунтування такого заходу. Дисциплінарні дії можуть бути започатковані через 30 днів після закриття дисциплінарного розслідування, але не пізніше, ніж через 2 роки з дати самого вчинку.

Якщо судова інспекція розпочала дисциплінарне розслідування з власної ініціативи або за повідомленням будь-якої зацікавленої особи, судовий інспектор, прийнявши письмове та обґрунтоване рішення, може діяти таким чином:

- а) приймати повідомлення, порушуючи дисциплінарне провадження і відповідно інформуючи прокурорське відділення Вищої ради магістратів;
- б) відхилити повідомлення, якщо воно не підписане, не містить відомостей щодо автора або доказів, які дозволяють кваліфікувати дію, яка спонукала до повідомлення, а також якщо немає достатніх доказів того, що дисциплінарний проступок мав місце;
- с) відхилити повідомлення, якщо після дисциплінарного розслідування судовий інспектор встановлює, що передумови для вчинення дисциплінарних дій недотримані.

Прийнята судовим інспектором постанова підлягає підтвердженню головним інспектором. Головний інспектор може просити судового інспектора завершити дисциплінарне розслідування. Таке завершення має відбутися упродовж 30 днів з дати звернення головного інспектора.

Постанова також може вноситися головним інспектором у письмовій чи іншій обґрунтованій формі. Головний інспектор може у цій справі, на протигагу судовому інспектору, прийняти іншу постанову і вирішити розпочати дисциплінарні дії або ж відхилити повідомлення. Рішення щодо відхилення повідомлення може бути оскаржене ініціатором до колегії адміністративного і фінансового судочинства апеляційного суду Бухареста упродовж 15 днів після повідомлення про прийняте рішення.

Апеляційний суд Бухареста може прийняти такі рішення:

- ▶ відхилити оскарження;

- ▶ прийняти оскарження та анулювати постанову, прийняту судовим інспектором або головним інспектором, і знову відправити справу для продовження дисциплінарного розслідування.

Рішення суду є остаточним.

Якщо дисциплінарне розслідування розпочато за рішенням міністра юстиції або генерального прокурора офісу прокуратури при Верховному суді касації і юстиції, судова інспекція повідомляє результати розслідування протягом 7 днів з дати його завершення. Всі згадані вище зацікавлені сторони можуть вимагати завершення розслідування лише один раз. Отримавши результати дисциплінарного розслідування, вони можуть розпочати дисциплінарні дії, повідомивши прокурорську секцію Вищої ради магістратів.

Під час дисциплінарної процедури у секціях Вищої ради магістратів, виклик прокурора, щодо якого проводяться дисциплінарне провадження є обов'язковим. Те ж саме стосується особи яка ініціює дисциплінарне провадження. Прокурора може представляти інший магістрат; йому можуть допомагати або його може представляти адвокат.

Дисциплінарне провадження розглядається у секції прокуратури Вищої ради магістратів за участю судового інспектора, який ініціював процес, і лише у випадку його/її відсутності – іншого судового інспектора, призначеного головним інспектором. Якщо ініціатором дисциплінарного провадження є міністр юстиції або генеральний прокурор офісу прокуратури при Верховному суді касації і юстиції, справа розглядається за участю призначеного представника.

Прокурор і, залежно від обставин, його/її представник або адвокат мають право знайомитися з усіма документами справи і можуть подавати докази на його/її захист. У випадку, якщо у секціях Вищої ради магістратів визнають, що повідомлення є обґрунтованим, вони застосовують одну з дисциплінарних санкцій, передбачених законом, виходячи з тяжкості дисциплінарного правопорушення вчиненого прокурором, та його/її особистих обставин.

Письмові обґрунтування повинні бути подані протягом 20 днів з дня оголошення рішення секції прокурорів Вищої ради магістратів, на підставі якого завершується провадження стосовно дисциплінарного стягнення. Генеральний секретаріат Вищої ради магістратів відповідає за повідомлення цього рішення.

Протягом 15 днів з моменту повідомлення проти рішення секції прокуратури ВРМ може бути подана апеляція. Компетентним судом для розгляду скарги є колегія з 5 суддів Верховного суду касації і юстиції. Члени Вищої ради магістратів, які мають право голосувати, та прокурори, щодо яких призначене дисциплінарне стягнення, не можуть входити до складу групи з 5 суддів. Апеляція призупиняє виконання рішення прокурорської секції Вищої ради магістратів щодо застосування дисциплінарної санкції. Рішення колегії з 5 суддів Верховного суду касації і юстиції є остаточним.

Підвищення кваліфікації та навчання

Безперервна професійна підготовка повинна враховувати динаміку законодавчого процесу і переважно полягає в тому, щоб ознайомитися і глибоко освоїти національне законодавство, європейські та міжнародні документи, стороною яких є Румунія, юриспруденцію звичайних судів і конституційного суду, юриспруденцію Європейського суду з прав людини і Суду європейських співтовариств, в порівняльному праві, правилах професійної честі магістратів, багатопрофільних підходах до нових інституцій, а також у тому, щоб вивчати іноземні мови і набувати комп'ютерних навиків.

Відповідальність за безперервну професійну підготовку магістратів покладається на національний інститут магістратів, керівників звичайних судів і офісів прокуратури, де вони працюють, а також на кожного з магістратів, який має навчатися індивідуально. Магістрати щонайменше один раз на 3 роки повинні брати участь у програмах професійної підготовки, організовуваних національним інститутом магістратів, румунськими й іноземними вищими навчальними закладами, або із застосуванням інших форм підвищення кваліфікації. Вища рада магістратів на щорічній основі та на підставі пропозицій національного інституту магістратів затверджує програму безперервної професійної підготовки магістратів.

Неперервна професійна підготовка магістратів повинна здійснюватися з урахуванням потреби в їхній спеціалізації. У кожному апеляційному суді й офісі прокуратури при апеляційному суді мають постійно проводитися професійні навчальні заходи у формі консультацій, дебатів, семінарів, засідань або круглих столів за участі національного інституту магістратів. Теми таких зустрічей повинні затверджуватися Вищою радою магістратів.

Голова апеляційного суду або, якщо це можливо, генеральний прокурор офісу прокуратури при цьому апеляційному суді призначає магістратів

відповідальних за організацію безперервної професійної підготовки магістратів в апеляційному та окружному судах, або для працівників офісу прокуратури, що є при апеляційному суді, та підпорядкованих офісів прокуратури.

Сербія

Інституційні засади прокурорської служби

Офіс прокуратури складається з прокурора, його заступників і працівників прокуратури. Прокурорські функції здійснює прокурор, якому підпорядковується весь персонал офісу прокуратури.

Що стосується ієрархічної структури прокуратури Республіки Сербія, то вона складається з прокуратури республіки, органів апеляційного державного обвинувачення, вищого державного обвинувачення, прокуратури базового рівня і прокуратури з особливою юрисдикцією.

А. Прокурор республіки керує діяльністю прокуратури і представляє її. Прокурор республіки підзвітний Національній асамблеї за роботу прокуратури і свою власну діяльність.

Заступники прокурорів звітують щодо своєї роботи перед прокурорами. Заступники прокурора зобов'язані виконувати всі дії, на які їх уповноважив прокурор. Заступники прокурора можуть вживати всі заходи, які не потребують спеціального дозволу.

Прокурор республіки вповноважений виступати у всіх судах та інших органах влади Республіки Сербія і вчиняти всі дії у межах повноважень державного обвинувачення.

Прокурор Республіки також має повноваження:

- ▶ подавати надзвичайні правові претензії відповідно до закону;
- ▶ здійснювати нагляд за роботою прокурорів і виконанням інструкцій,
- ▶ відстежувати і вивчати практику роботи прокурорів та судів;
- ▶ пропонувати професійні програми підвищення кваліфікації для прокурорів та їх заступників;
- ▶ подавати до Національної асамблеї щорічний звіт про роботу державного обвинувачення в Республіці Сербія і звіти, що вимагаються профільним комітетом Національної асамблеї;
- ▶ виконувати інші завдання, визначені законом.

При виконанні завдань, що належать до його компетенції, прокурор республіки діє безпосередньо і через своїх заступників. Він/вона видає у письмовій формі загальні обов'язкові інструкції для всіх прокурорів, спрямовані на утвердження законності, ефективності та єдності процесуальних дій. Прокурор республіки може в письмовій формі видавати загальні обов'язкові інструкції, запропоновані колегією прокуратури республіки.

В. Прокуратури зі спеціальною юрисдикцією – це прокуратура з питань організованої злочинності та прокуратура з військових злочинів. Відповідно до закону, що регулює їх діяльність, прокуратура з питань організованої злочинності може мати окремі підрозділи поза своєю штаб-квартирою.

С. Апеляційні прокуратури створюються відповідно до територій апеляційних судів.

Д. Вищі прокуратури створюються на територіях вищих судів, а первинні прокуратури – на територіях первинних судів.

Питання утворення, штаб-квартир і апеляційних округів, органів вищого і первинного обвинувачення – все це регулюється окремим законом. Державне обвинувачення відповідно до спеціальних законів може мати окремі підрозділи для кримінального переслідування відповідних злочинів.

Державна прокурорська рада є автономним органом, що забезпечує та гарантує автономію прокурорів і їхніх заступників. Рада складається з 11 членів. До її складу за посадами входять прокурор республіки, міністр, відповідальний за судову владу, і голова профільного комітету Національної асамблеї, а також вісім членів, обраних Національною асамблеєю відповідно до цього закону. Серед виборних членів шестеро мають бути прокурорами або заступниками прокурорів на дійсній службі, з яких щонайменше один – з території автономних округів, а двоє – поважними і видатними юристами з мінімум 15 роками професійного досвіду, один з яких є адвокатом, а інший – професором юридичного факультету. При виконанні своїх функцій Державна прокурорська рада співпрацює з Вищою суддівською радою, іншими державними установами та організаціями, прокурорськими радами інших держав і міжнародними організаціями.

Прокурор республіки є головою Державної ради за посадою. Голова Державної ради представляє раду, керує її діяльністю та виконує інші завдання відповідно до закону. Він має заступника, який обирається Державною радою з числа прокурорів і заступників прокурорів – виборних членів Державної ради і звільняється з посади Державною радою. Заступник голови виконує обов'язки голови, якщо останній відсутній чи йому щось заважає виконувати свої функції. Процедура виборів заступника голови Державної ради і строк повноважень регламентуються правилами і процедурами Державної прокурорської ради.

Статус і діяльність прокурорів

Функцію державного обвинувачення здійснює прокурор республіки та інші прокурори відповідно до закону. Прокуратура є автономним державним органом. Вона відповідає за переслідування осіб, винних у кримінальних та інших карних злочинах, а також відіграє певну роль у захисті конституційності та законності. Прокуратура діє у відповідності до Конституції, основного і вторинного законодавства, а також ратифікованих міжнародних угод.

Прокурори і заступники прокурорів при виконанні ними своїх обов'язків є автономними стосовно виконавчої і законодавчої гілок влади. Прокурор несе відповідальність за роботу державного обвинувачення і свою власну роботу перед прокуратурою республіки і Національною асамблеєю. Прокурор нижчого рівня є підзвітним безпосередньому керівництву. Прокурори і заступники прокурорів незалежні у здійсненні своїх повноважень.

Заборонено всі форми впливу виконавчої і законодавчої влади на роботу державного обвинувачення і його діяльність з використанням посадового становища, національних інформаційних установ чи будь-яких інших засобів, які можуть загрожувати незалежності державного обвинувачення. Прокурори і їхні заступники зобов'язані давати відсіч будь-якій діяльності, яка може позначитися на незалежності роботи державного обвинувачення.

Прокурори і їхні заступники зобов'язані фахово, свідомо, неупереджено, справедливо і без зайвих затримок виконувати свої функції, особливо беручи до уваги необхідність захищати постраждалих і запобігати дискримінації на будь-якому ґрунті.

Прокурор нижчого рівня підпорядковується прокурору наступного рівня, а нижче за рівнем державне обвинувачення – державному обвинуваченню наступного вищого рівня. Первинна прокуратура розташовується нижче прокуратури вищого рівня. Прокуратура вищого рівня є нижчою за апеляційну прокуратуру.

Прокуратура спеціальної юрисдикції та апеляційна прокуратура є нижчими за прокуратуру республіки. Всі прокурори підпорядковані прокурору республіки, а всі прокуратури – прокуратурі республіки.

Втручання в поточні справи. Вищий за рангом прокурор може видавати підпорядкованому йому прокурору обов'язкові до виконання інструкції при роботі з конкретними справами, коли виникають сумніви щодо ефективності і законності його/її дій. Прокурор республіки може видавати такі розпорядження будь-якому прокуророві. Обов'язкові інструкції видаються в письмовій формі і повинні містити причини й обґрунтування їхньої видачі. Також прокурор може усно висловити обов'язкову команду, коли це необхідно для дій, які не можуть бути відкладені. У цьому випадку обов'язковою є письмова інструкція, що готується не більше трьох днів з моменту надання усної вказівки.

Прокурор нижчого рівня, який вважає обов'язкову інструкцію протиправною і необґрунтованою, може протягом восьми днів з дати отримання інструкцій надіслати прокурору республіки аргументовані заперечення. Заперечення надсилаються через прокурора, який видав обов'язкове розпорядження. Йому належить упродовж трьох днів з дати отримання заперечень переглянути цю обов'язкову інструкцію. Водночас прокурор, який подає заперечення, зобов'язаний продовжувати діяти відповідно до інструкції, допоки вищий прокурор або прокурор республіки не прийме іншого рішення. Не допускається ніяких оскаржень обов'язкових інструкцій прокурора республіки.

Безпосередньо вищий прокурор може скасовувати обов'язкові інструкції. У такому разі прокурору республіки заперечення не надсилається. Прокурор республіки зобов'язаний прийняти рішення протягом 15 днів з дати одержання заперечення проти обов'язкових інструкцій. Вищий прокурор може вчиняти всі дії за компетенцією підпорядкованого прокурора, але він повинен видати обґрунтовану постанову з цього приводу.

Прокурор нижчого рівня, який вважає рішення вищого за рангом прокурора необґрунтованим, може подати заперечення прокурору

республіки протягом восьми днів з дати отримання рішення. Заперечення подаються через прокурора, який видав рішення, і який повинен переглянути винесене рішення протягом трьох днів з моменту отримання заперечення. Прокурор нижчого рівня може не вчиняти жодних дій стосовно справи, доки не буде прийнято рішення з приводу заперечення. За результатами такого перегляду прокурор може прийняти рішення про скасування своєї постанови. У цьому випадку прокурору республіки заперечення не надсилається. Прокурор республіки приймає рішення стосовно заперечення протягом 15 днів з моменту отримання заперечення проти постанови.

Прокурор безпосередньо вищого рівня може уповноважити підпорядкованого йому прокурора нижчого рангу зайнятися справою, що знаходиться у юрисдикції іншого прокурора нижчого рангу, коли певні правові чи матеріальні причини не дозволяють останньому працювати над цією конкретною справою. У таких випадках видається постанова з відповідним обґрунтуванням.

За виняткових обставин прокурор республіки може дозволити прокуророві з питань організованої злочинності розпочати справу, яка підпадає під юрисдикцію іншого прокурора, з метою організації більш ефективного розслідування або з інших суттєвих причин, що однак вимагає видання обґрунтованих роз'яснень. Не допускається ніяких заперечень з приводу роз'яснень прокурора республіки.

У порядку старшинства, прокурор республіки має право перевірити будь-яку справу, а вищий за рангом прокурор має право перевіряти будь-яку справу наступного нижчого від нього за рангом прокурора. Запит на перевірку подається прокурору нижчого рівня, який негайно передає справу прокурору вищого рівня.

Прокурор може видавати своїм заступникам обов'язкові інструкції щодо роботи загалом і конкретних дій. Також прокурор може дати обов'язкову до виконання усну інструкцію, коли це необхідно для дій, які не можуть бути відкладені. У цьому випадку обов'язковою є письмова інструкція, яка готується впродовж трьох днів з моменту видання усної інструкції. Заступник прокурора, який вважає, що обов'язкова інструкція є протиправною і необґрунтованою, може протягом восьми днів з дати отримання інструкції подати безпосередньому вищому прокуророві заперечення з поясненнями. Заперечення подаються через прокурора, який видав інструкцію і який зобов'язаний її переглянути протягом трьох

днів з дня отримання заперечення. Прокурор може в ході процедури перегляду відмовитися від обов'язкової інструкції, і в такому разі він не повинен пересилати заперечення вищому прокуророві. Заступник прокурора, який подав заперечення, зобов'язаний діяти згідно з інструкцією до прийняття рішення вищим прокурором. Безпосередній вищий прокурор зобов'язаний прийняти рішення протягом восьми днів з дня одержання заперечення проти свого обов'язкового розпорядження. Рішення безпосереднього вищого прокурора стосовно заперечення є остаточним.

Прокурор і заступник прокурора не можуть бути членами політичних партій чи займатися будь-якою політичною діяльністю. Прокурор або заступник прокурора не можуть займати посади в органах влади, які реалізують розпорядження, у виконавчих органах державної влади, державних службах та органах автономних провінцій і підрозділах місцевого самоврядування; вони не можуть бути членами політичних партій, займатися державною або приватною оплачуваною роботою, надавати юридичні послуги або консультувати за винагороду.

Як виняток, прокурор або його заступник можуть бути членами керівного органу установи, відповідальної за підготовку суддів, згідно з рішенням державної прокурорської ради і відповідно до іншого закону. Прокурор і його заступник можуть у позаробочий час і без спеціальних дозволів займатися викладацькою і науковою роботою на платній основі.

Інші види діяльності, посади чи приватні інтереси, які суперечать достоїнству й незалежності державного звинувачення, або шкодять його репутації, є несумісними з діяльністю прокурора чи його заступника. Державна прокурорська рада повинна визначити коло посад і занять, які суперечать гідності, порушують автономність або шкодять репутації державного обвинувачення.

прокурор і його заступник не можуть бути притягнуті до відповідальності за думки, висловлені при виконанні прокурорського обов'язку, крім випадків вчинення прокурором або його заступником злочинних діянь.

Прокурор і його заступник без дозволу відповідного комітету Національної асамблеї не можуть бути позбавлені волі у зв'язку з кримінальним правопорушенням, скоєним при виконанні прокурорського обов'язку чи під час несення служби.

Прокурор і його заступник відсторонюються від виконання обов'язків під час перебування під вартою. Прокурор і його заступник можуть бути відсторонені від посади при порушенні провадження у справі про їхнє звільнення або кримінальної справи за правопорушення, яке може призвести до звільнення. Прокурор і його заступник мають право подати заперечення до Державної прокурорської ради у зв'язку з рішеннями прокурора республіки про необов'язкове відсторонення.

Прокурор республіки має право заперечувати профільному комітету Національної асамблеї, який виступає проти рішення прокуратури стосовно необов'язкового відсторонення. Заперечення, згадане вище, має бути подане протягом трьох днів, а компетентний орган має протягом 30 днів підготувати рішення стосовно заперечення.

Заступник прокурора може бути на постійно переведений до іншого прокурорського офісу на посаду того ж рівня лише за його/її письмової згоди. Рішення про переведення видається прокурором республіки. У випадку розформування прокуратури, заступник прокурора може бути переведений навіть без його/її згоди на підставі рішення Державної прокурорської ради. Заступник прокурора продовжує на постійних засадах виконувати свої функції в органі державного обвинувачення, до якого він/вона переводиться.

Заступник прокурора може, за його письмової згоди, призначатися до іншого органу державного обвинувачення на строк не більше одного року. За пропозицією спеціального прокурора заступник прокурора може, з його/її письмової згоди, призначатися до спеціальної прокуратури на строк не більше чотирьох років. Якщо заступник прокурора призначається до прокуратури вищого рівня, він/вона має відповідати вимогам до обрання заступником прокурора прокуратури, до якого він/вона переводиться. Як виняток, заступник прокурора може бути призначений без його/її згоди до прокуратури такого ж чи нижчого рівня через недостатню кількість прокурорів в іншій прокуратурі. Тривалість переведення не може перевищувати одного року. Рішення щодо призначення видається прокурором республіки.

Заступник прокурора з метою виконання професійних завдань може бути призначений до Державної прокурорської ради, міністерства, відповідального за суддівство, установи, відповідальної за підготовку суддів, та до міжнародної судової організації. У такому випадку призначення відбувається за пропозицією керівника органу, установи або

організації, до якої призначається заступник прокурора, за результатами висновку прокурора, отриманого з офісу прокурора, в якому працює заступник прокурора, та за письмовою згодою самого прокурора. Тривалість призначення не може перевищувати 3-х років. Постанова щодо призначення видається Державною прокурорською радою.

Відбір і призначення прокурорів

Громадянин Республіки Сербія, який відповідає загальним вимогам щодо працевлаштування у державних органах, який є випускником юридичного закладу зі складеним юридичним іспитом і який є гідним роботи в офісі прокурора, може бути обраний прокурором або його заступником.

Що стосується перебування в різних офісах обвинувачення, вимоги є такі:

- ▶ чотири роки для прокурора-початківця і три роки для заступника прокурора;
- ▶ сім років для вищого прокурора і шість років для заступника вищого прокурора;
- ▶ десять років для апеляційного прокурора і прокурора зі спеціальною юрисдикцією; вісім років для заступників апеляційних прокурорів і заступників прокурорів зі спеціальною юрисдикцією;
- ▶ дванадцять років для прокурора республіки й одинадцять років для заступника прокурора республіки.

Державна прокурорська рада відповідає за обрання прокурорів. Рада розміщує оголошення стосовно виборів прокурорів і заступників прокурорів. Відповідне повідомлення публікується в офіційному бюлетені Республіки Сербія та інших державних ЗМІ, які охоплюють всю територію Республіки Сербія.

Заяви подаються до Державної прокурорської ради протягом 15 днів з моменту публікації повідомлення. Докази про дотримання вимог на посаду додаються до заяви, за винятком якщо такі докази вже знаходяться у прокуратурі. Державна прокурорська рада збирає інформацію і думки стосовно професійної кваліфікації, спеціальних знань і доброчесності кандидатів. Інформація і думки надходять від установ та організацій, у яких кандидат працював у юридичному статусі. До прийняття рішення

стосовно допуску до виборів, Державна прокурорська рада може проводити інтерв'ю з кандидатами.

При призначенні та обранні кандидатів на прокурорські посади Державна прокурорська рада враховує професійну кваліфікацію, компетентність і добросовісність кандидата відповідно до критеріїв оцінювання професійної кваліфікації, спеціальних знань і добросовісності, визначених Державною прокурорською радою відповідно до закону.

Професійна кваліфікація означає володіння теоретичними і практичними знаннями, необхідними для несення прокурорської служби.

Компетентність означає навички, що дозволяють ефективно застосовувати конкретні юридичні знання у роботі з судовими справами.

Гідність означає моральні якості, якими має володіти прокурор або заступник прокурора, а також поведінку, що відповідає цим якостям. Моральні якості: чесність, сумлінність, справедливість, гідність, наполегливість і вірцевість. Поведінка відповідно до цих ознак передбачає дбайливе ставлення до репутації державного обвинувачення на службі та поза нею, усвідомлення соціальної відповідальності, підтримання незалежності і неупередженості, надійності і гідності на службі і поза нею, а також відповідальність за внутрішню організацію і позитивне сприйняття офісу прокуратури у суспільстві.

При обранні та висуванні кандидатів на вибори як прокурорів і заступників прокурорів слід враховувати етнічний склад населення, адекватне представництво від національних меншин, а також знання професійної юридичної термінології мовами національних меншин при офіційному використанні в судах. При висуванні й обранні кандидатів на прокурорську посаду забороняється дискримінація за будь-якими ознаками. Всі пропозиції чи рішення стосовно виборів, ухвалені Державною прокурорською радою, мають бути обґрунтованими.

Прокурор республіки обирається Національною асамблеєю за поданням уряду на строк шість років і може бути переобраний. Уряд отримує висновок профільного комітету Національної асамблеї стосовно висунутих кандидатів. Уряд пропонує Національній асамблеї одну чи більше кандидатур на посаду прокурора республіки. Уряд висуває кандидатів зі списку кандидатів, визначених державною прокурорською радою. Державна прокурорська рада пропонує уряду список з одного чи більше кандидатів на обрання до офісу прокурора. Якщо Державна

прокурорська рада пропонує уряду лише одного кандидата, уряд може повернути раді цю пропозицію.

Якщо прокурор республіки не переобирається на цю ж посаду після закінчення строку повноважень, або якщо він/вона йде з посади за власним бажанням, він/вона продовжує працювати як заступник прокурора республіки. Державна прокурорська рада приймає рішення щодо виборів.

Прокурори обираються з числа прокурорів і заступників прокурорів або з числа осіб, які відповідають вимогам на посаду, зі строком повноважень у шість років. Вони можуть бути переобрані.

Строк повноважень заступника прокурора, який обирається на посаду вперше, становить три роки, і будь-які подальші вибори мають бути постійними.

Якщо прокурор не переобраний на ту ж саму посаду після закінчення строку повноважень, або якщо він/вона звільняється на особисте прохання, така особа продовжує працювати у статусі заступника прокурора.

Вважається, що прокурор або заступник прокурора не був обраний, якщо без обґрунтованої причини він/вона протягом 30 днів після виборів не вийшов на роботу, про що прокурор республіки видає відповідне рішення. Упродовж 8 днів таке рішення може бути оскаржене у Державній прокурорській раді.

До Національної асамблеї доводиться рішення прокурора республіки і Державної прокурорської ради у випадках, коли вона уповноважена обирати прокурорів і заступників прокурорів.

Державна прокурорська рада приймає рішення щодо причин не вступу прокурора республіки на посаду; профільний комітет Національної асамблеї видає рішення з приводу заперечення.

Оцінка і підвищення прокурорів

Оцінювання діяльності прокурора або заступника прокурора є підставою для виборів, обов'язкового навчання і звільнення.

Оцінювання роботи здійснюється на основі оприлюднених, об'єктивних та єдиних критеріїв, які ґрунтуються на придатних для застосування і порівняння стандартах, затверджених Державною прокурорською радою у Положенні про критерії і стандарти оцінювання роботи.

Робота прокурора і заступника прокурора на посаді оцінюється один раз на три роки, тоді як робота вперше обраного заступника прокурора – щорічно. Як виняток, на підставі рішення Державної прокурорської ради прокурор і заступник прокурора можуть бути оцінені позапланово.

Показники службової діяльності рейтингуються. Рейтинги є такими: “прокурорські функції виконуються відмінно”, “прокурорські функції виконуються задовільно” та “незадовільна робота”. Рейтинги вносяться до особистих справ прокурорів і заступників прокурорів. Прокурор чи заступник прокурора впродовж 15 робочих днів з дня надання рішення стосовно рейтингу мають право обґрунтованого оскарження присвоєного рейтингу у Державній прокурорській раді.

Оцінювання роботи прокурора здійснюється безпосереднім вищим прокурором після отримання висновку колеґії безпосереднього вищого державного обвинувачення. Оцінювання роботи заступника прокурора здійснює прокурор після отримання висновку колеґії державного обвинувачення. При оцінюванні роботи враховуються періодичні звіти про виконання функцій державного обвинувачення.

Дисциплінарна відповідальність

Республіка Сербія несе відповідальність за будь-яку шкоду, заподіяну прокурором і заступником прокурора внаслідок їхньої протиправної або некомпетентної діяльності. Республіка Сербія має право вимагати від прокурора або заступника прокурора відшкодування збитків, заподіяних ними навмисно або через грубу необережність, якщо з цього приводу Конституційним судом, звичайним судом чи іншим компетентним органом ухвалено остаточне рішення.

Дисциплінарні правопорушення – це недобросовісна діяльність прокурорського офісу, або такі дії прокурора чи заступника прокурора, що, відповідно до Закону, роблять їх не гідними служби.

Прокурори або заступники прокурорів здійснюють дисциплінарне правопорушення, якщо вони:

- ▶ у встановлені строки не приймають рішення прокуратури і не пропонують звичайні та надзвичайні засоби правового захисту;
- ▶ часто пропускають або спізнюються на плановані судові засідання, слухання та інші процесуальні дії, де передбачена їхня участь;
- ▶ не вимагають відводу у справах за наявності для цього правових підстав;
- ▶ відмовляються виконувати доручені завдання та обов'язки;
- ▶ не дотримуються письмових інструкцій вищого прокурора;
- ▶ демонстративно порушують правила належної процедури щодо суддів, що ведуть справи, сторін, їхніх адвокатів, свідків, співробітників або колег;
- ▶ у процесі розгляду справи вступають у неналежні відносини зі сторонами або їхніми адвокатами;
- ▶ надають неповну або некоректну інформацію, важливу для Державної прокурорської ради при виконанні нею у межах компетенції процедур призначення або звільнення прокурорів і заступників прокурорів, провадження у справах про дисциплінарну відповідальність тощо;
- ▶ порушують принцип неупередженості та підривають довіру громадськості до державного обвинувачення;
- ▶ займаються справами, що визначені законом як несумісні з перебуванням на державній прокурорській службі;
- ▶ приймають подарунки, у супереч нормам, що регулюють конфлікт інтересів;
- ▶ не дотримуються робочого часу;
- ▶ вчиняють серйозні порушення Кодексу етики;
- ▶ безпідставно пропускають обов'язкові навчальні програми.

Серйозним дисциплінарним правопорушенням вважається таке, що призвело до суттєвих розладів у діяльності органу обвинувачення або при виконанні завдань у прокуратурі, або завдало значної шкоди репутації та довіри до державного обвинувачення. Воно, зокрема, включає сплив строку давності кримінального переслідування, а також випадки повторних дисциплінарних правопорушень. У випадку вчинення

трьох дисциплінарних правопорушень може наставати відповідальність за “повторне дисциплінарне правопорушення” прокурора або заступника прокурора.

Дисциплінарні санкції: публічна догана, зменшення заробітної плати до 50% на період, що не перевищує одного року, і заборона підвищення по службі строком на три роки. Таке дисциплінарне стягнення має бути пропорційним до тяжкості скоєного дисциплінарного правопорушення. Публічна догана може бути винесена лише в тому випадку, якщо прокурор чи заступник прокурора притягнуті до дисциплінарної відповідальності вперше.

Дисциплінарні органи: дисциплінарні прокурори і їхні заступники, а також дисциплінарна комісія, створена Державною прокурорською радою.

Державна прокурорська рада призначає членів дисциплінарних органів з числа прокурорів та заступників прокурорів. Склад, вимоги до обставин призначення, тривалість строку повноважень і процедура припинення повноважень, а також порядок роботи і прийняття рішень у дисциплінарних органах регулюються актом Державної прокурорської ради, який публікується в офіційному бюлетені Республіки Сербія.

Дисциплінарні провадження здійснюються дисциплінарною комісією на пропозицію дисциплінарного прокурора. Дисциплінарний прокурор робить подання щодо порушення дисциплінарного провадження на підставі дисциплінарного висновку. Дисциплінарне провадження вважається невідкладним і є закритим для громадськості, якщо прокурор чи заступник прокурора, стосовно якого відкривається провадження, не вимагає його відкритості. Дисциплінарне провадження вчиняється в строк до одного року з дня скоєння дисциплінарного правопорушення. Дисциплінарний прокурор може відхилити дисциплінарний звіт як необґрунтований або підтримати обвинувачення і подати заяву на підтримку дисциплінарного провадження.

Прокурор чи заступник прокурора має право бути невідкладно поінформованим стосовно позиції дисциплінарного прокурора, вивчати матеріали справи і супровідну документацію та надати пояснення і докази своїх тверджень особисто або через представника. Прокурор чи заступник прокурора мають право усно звернутися із заявою до дисциплінарної комісії. Після проведення дисциплінарного провадження дисциплінарна комісія може відхилити пропозицію дисциплінарного прокурора або підтримати її та оголосити про дисциплінарну санкцію.

Дисциплінарний прокурор і прокурор або заступник прокурора, щодо яких порушено дисциплінарне провадження, впродовж восьми (8) днів після видачі рішення можуть подати апеляцію на рішення дисциплінарної комісії до Державної прокурорської ради.

Ухвалюючи рішення щодо апеляції, Державна прокурорська рада може підтримати або скасувати рішення першої інстанції дисциплінарної комісії. Державна прокурорська рада ухвалює рішення стосовно апеляції упродовж 30 днів з моменту її подання. Рішення Державної прокурорської ради є остаточним.

Прокурор і заступник прокурора, яким було оголошено дисциплінарне стягнення, можуть ініціювати адміністративну дискусію. Остаточне рішення стосовно накладеного дисциплінарного стягнення вноситься до особливої справи прокурора чи заступника прокурора.

Підвищення кваліфікації та навчання

Прокурори і заступники прокурорів мають право й обов'язок проходити професійну підготовку за рахунок Республіки Сербія у порядку, який регулюється законом. Юридична академія є провідним навчальним закладом для суддів і прокурорів. Юридична академія організовує як первинне, так і безперервне навчання, а також заліковий іспит для первинного навчання. Кількість наявних місць для первинного навчання встановлюється Державною прокурорською радою на основі наявних у системі прокуратури вакансій. Після завершення курсу первинної підготовки слухачі складають випускний іспит. Безперервне навчання є обов'язковим лише за рішенням Державної прокурорської ради. В інших випадках безперервне навчання є добровільним.

Керівними органами юридичної академії є керівний комітет, директор і рада програм. Керівний комітет складається з 9 членів відповідних юридичних спеціальностей. Члени Вищої судової ради і Державної прокурорської ради до роботи в комітеті не допускаються. Строк їхніх повноважень – 4 роки з можливістю поновлення. Керівний комітет приймає стратегічні рішення та ухвалює правила роботи юридичної академії. Директор є виконавчим органом юридичної академії. Строк його повноважень становить п'ять років з можливістю повторного призначення. Рада програм є професійним органом юридичної академії та включає 11 членів, призначених керівним комітетом (принаймні п'ятеро суддів і три прокурори).

Порівняння

Інституційні засади прокурорської служби

Система прокуратури в усіх чотирьох проаналізованих країнах є ієрархічною, в якій нижчі прокуратури підпорядковані вищим. В Албанії, Румунії і Сербії прокурорську службу очолюють Генеральні прокурори, тоді як у Нідерландах нею керує рада генеральних прокурорів. При призначенні керівника(-ів) прокурорської служби взаємодіють кілька суб'єктів. В Албанії його призначає парламент на пропозицію Вищої прокурорської ради. У Нідерландах король призначає членів відповідної ради за поданням міністра юстиції. У Румунії президент країни призначає Генерального прокурора за поданням міністра юстиції, який керується висновком Вищої ради магістратів (секція прокуратури). У Сербії призначення здійснюється парламентом. Строк повноважень на найвищій посаді в прокуратурі обмежений у часі, щоб уникнути стагнації системи. У Нідерландах і Румунії мандат є чинним 3 роки з можливістю одного подовження. У Сербії – 6 років з можливістю поновлення. Роль Генерального прокурора також варіює залежно від країни. Якщо в Албанії вона переважно управлінська, то в Сербії Генеральний прокурор, головуючи у прокурорській раді, є вельми впливовою фігурою. В Албанії і Румунії більшість повноважень, пов'язаних із кар'єрою Генерального прокурора, передані прокурорським радам.

Обов'язкові до виконання директиви й інструкції також є відмінною рисою служб прокуратури через їхню ієрархічну структуру. Знову ж таки, практика відрізняється між країнами, охопленими цим аналізом. До спільного належать письмова форма інструкцій (за винятком невідкладних випадків, коли усні вказівки допускаються) та обов'язковість їхнього обґрунтування. В Албанії видані Генеральним прокурором інструкції можуть стосуватися лише організаційних питань і не повинні містити посилань на конкретні розслідувані справи. У Нідерландах існують різні типи інструкцій, які може видавати рада. Одні з них створюють права для громадян, інші є чинними лише всередині прокуратури. Міністр юстиції, під керівництвом якого функціонує орган прокуратури, може видавати розпорядження або консультуватися з прокурорами щодо проведення окремих розслідувань, соціальний резонанс із приводу яких може вимагати політичної відповідальності міністра. Проте в більшості випадків для видання інструкцій міністр консультується з радою і не вдається до цього права безпосередньо. У Румунії Генеральний прокурор може видати загальні інструкції навіть стосовно суті і процедури окремих положень законодавства. Міністр юстиції видає письмові вказівки щодо ефективної боротьби зі злочинною діяльністю. У Сербії вищі прокурори можуть видати обов'язкові інструкції для прокурорів нижчого рівня. Генеральний прокурор теж може видавати такі інструкції.

В Албанії, Румунії і Сербії створено самоврядні прокурорські органи, покликані перебрати на себе питання управління кар'єрою від міністра юстиції або від Генерального прокурора. Участь Генерального прокурора і міністра юстиції у діяльності прокурорських рад різниться, починаючи з Сербії, де Генеральний прокурор є головою ради, і до Румунії, де він/вона відіграє куди меншу роль, будучи лише одним з її членів за посадою і не маючи права обіймати в ній управлінську посаду. Найбільш чутливі аспекти управління кар'єрою довірені раді, що складається, окрім прокурорів, з представників громадянського суспільства, юристів та/або вчених. Це розглядається як інструмент зміцнення автономії діяльності прокурорів і їхнього захисту від надмірного політичного впливу. Певною мірою це урівноважує політичне втручання у процеси призначення на ключові керівні посади, що має суттєвий вплив на таку ієрархічну систему, як прокурорська служба.

Статус і діяльність прокурорів

Питання статусу і функцій прокурорів знаходяться в центрі дискусій щодо незалежності і неупередженості системи кримінального правосуддя. У трьох із проаналізованих країн статус прокурорів уподібнюється суддівському. Так, в Албанії і Румунії вони обидва є магістратами, а в Нідерландах – судовими чиновниками. В Албанії, Румунії і Сербії прокурори обмежені довгими переліками заборон на діяльність поза межами служби. Зазвичай винятки стосуються викладацької і творчої діяльності.

Є відмінності між незалежністю суддів і автономією прокурорів. Враховуючи той факт, що прокуратура є ієрархічною системою, управлінські рішення керівництва позначаються на роботі прокурорів. Обов'язкові до виконання інструкції є звичайними в роботі прокурорських служб, і їхнє невиконання може призвести до дисциплінарної відповідальності. У Румунії прокурори, які захищають справи в судах, не обмежені оцінками, зробленими слідчими прокурорами. Це цікава особливість, яка сприяє процесуальній незалежності прокурорів.

У деяких системах запроваджено механізми подання скарг, якщо окремі прокурори відчувають, що їхній діяльність шкодить втручання прокурора вищого рівня. У Румунії та Албанії компетенція розгляду таких скарг покладена на Вищу раду магістратів. У Сербії скарги на обов'язкові до виконання інструкції можуть бути подані до прокуратури республіки. Обмеження існують також стосовно можливостей перепризначення справ у Албанії, Нідерландах і Румунії.

Відбір і призначення прокурорів

Механізми відбору та призначення прокурорів є ключовими для створення професійної служби, де вступ до лав заснований на заслугах. У згаданих країнах ми помічаємо чітку тенденцію до забезпечення того, щоб усі прокурори на базі відповідної академії пройшли спеціально організоване для цієї мети послідовне первинне навчання. Подеколи набір на службу залежить від складання залікового іспиту в цій академії, в інших випадках первинне навчання проводиться після завершення процесу набору.

В Албанії, Нідерландах і Румунії прокурори належать до судової влади подібно до суддів. В Албанії набір прокурорів здійснюється через школу магістратів. Потім випускники призначаються Вищою прокурорською радою за результатами перевірки їхніх активів. Випускники-правники

у Нідерландах подають заявки відповідно до оголошень про вакансії, оприлюднені різними установами органів прокуратури, проходять онлайн-оцінку та передвідбіркові інтерв'ю, за якими відбуваються інші оцінювання та інтерв'ю в національному відбірковому комітеті, призначеному радою генеральних прокурорів. Після цього міністр юстиції призначає успішних кандидатів прокурорами-кандидатами. Прокурори-кандидати проходять первинну підготовку в центрі навчання і досліджень для суддів. Після закінчення навчання король або міністр юстиції, залежно від успішності, призначає їх прокурорами. У Румунії регулярний відбір прокурорів здійснюється через національний інститут магістратів. Випускники-правники складають заліковий іспит, а після завершення дворічного навчання в інституті – випускний іспит і призначаються Вищою радою магістратів прокурорами на випробуванні. Після року на випробуванні прокурори складають іспит на спроможність, який організовує інститут. Потім успішні кандидати за поданням Вищої ради магістратів призначаються президентом Румунії постійними прокурорами. Румунія також дозволяє деяким професіоналам, які мають відповідний попередній досвід, вступити до прокуратури після складання іспиту, організованого інститутом. Вони мають пройти в інституті початкове шестимісячне навчання.

У Сербії відбір прокурорів здійснюється Державною прокурорською радою. Рада отримує заяви від випускників-правників та може проводити інтерв'ю з кандидатами до призначення. Заступники прокурора спочатку призначаються на трирічний строк, а вже потім на постійно. Прокурори призначаються з шестирічним мандатом із можливістю поновлення.

Оцінка і підвищення прокурорів

Механізми оцінювання і підвищення прокурорів по службі є такими ж важливими, як і заснований на достоїнствах відбір для забезпечення автономії від виконавчої і законодавчої гілок влади, а відтак і для незалежності розслідувань. Деякі країни вимагають періодичних оцінювань прокурорів. Інші використовують нечасті оцінювання як інструмент поліпшення діяльності прокурорів. Албанія, Румунія і Сербія належать до першої категорії, а Нідерланди є гарним прикладом другої. Оцінювання може також враховувати управлінські навички, якщо оцінюваний прокурор обіймає керівну посаду. В Албанії самооцінювання використовується як складова загальної оцінки. Прокурорська рада відіграє ключову роль у процесі оцінювання в Албанії і Румунії. Прокурор, який оцінюється, має право оскаржити оцінку. У Сербії оцінювання

виконує ієрархічно вищий прокурор відповідно до правил, встановлених Вищою прокурорською радою.

В Албанії і Румунії просування на вищі посади є змагальним процесом, яким управляють прокурорські ради. Результати таких змагань можуть бути оскаржені у суді. Умови старшинства застосовуються для різних посад у прокурорській службі. В Албанії перевірка активів успішних кандидатів здійснюється до їхнього призначення на посади. У Нідерландах відповідальним за підвищення є національний відбірковий комітет.

Дисциплінарна відповідальність

В охоплених цим дослідженням країнах, за винятком Нідерландів, основне законодавство містить чіткі положення щодо можливих підстав для дисциплінарної відповідальності, процедури дисциплінарних розслідувань, можливих санкцій і правил щодо доступу до правосуддя. Це чітке і суворе законодавство необхідне для того, щоб дисциплінарна відповідальність не використовувалася як механізм примусу прокурорів, які не поступаються перед політичним тиском. Водночас дієвий дисциплінарний процес необхідний для забезпечення якісної роботи і підзвітності всередині самої прокуратури. У Нідерландах правила дисциплінарної відповідальності є доволі загальними, але з урахуванням особливостей країни ними на практиці не зловживають.

В Албанії, Румунії і Сербії прокурорські ради відіграють центральну роль у дисциплінарному процесі, зазвичай розглядаючи справи, порушені судовою інспекцією проти відповідних прокурорів. У Нідерландах ця процедура знаходиться в руках вищої за статусом профільної установи (зокрема, може бути міністерство юстиції).

Підвищення кваліфікації та навчання

У всіх проаналізованих країнах створені судові академії, які відповідають за первинне і безперервне навчання. Вони пропонують початкові курси, а також індивідуальні курси для досвідчених прокурорів. У деяких країнах робота юридичної академії координується з прокурорськими радами.

Це дослідження було підготовлено в рамках проекту Ради Європи «Подальша підтримка реформи кримінальної юстиції в Україні» за фінансування уряду Данії у відповідь на запит України, де проходять глибокі реформи судової влади, прокуратури і правоохоронних органів. Воно є результатом аналізу національних та міжнародних стандартів, законодавства та стратегічних документів. Дослідження надає порівняння чотирьох моделей органів прокурорського самоврядування в державах-членах Ради Європи, а саме в Албанії, Нідерландах, Румунії та Сербії.

www.coe.int/nationalimplementation

UKR

www.coe.int

Рада Європи є провідною організацією із захисту прав людини континенту. Вона включає в себе 47 держав-членів, 28 з яких є членами Європейського союзу. Усі держави-члени Ради Європи підписалися під Європейською конвенцією з прав людини – договір, спрямований на захист прав людини, демократії та верховенства закону. Європейський суд з прав людини контролює здійснення Конвенції у державах-членах.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE